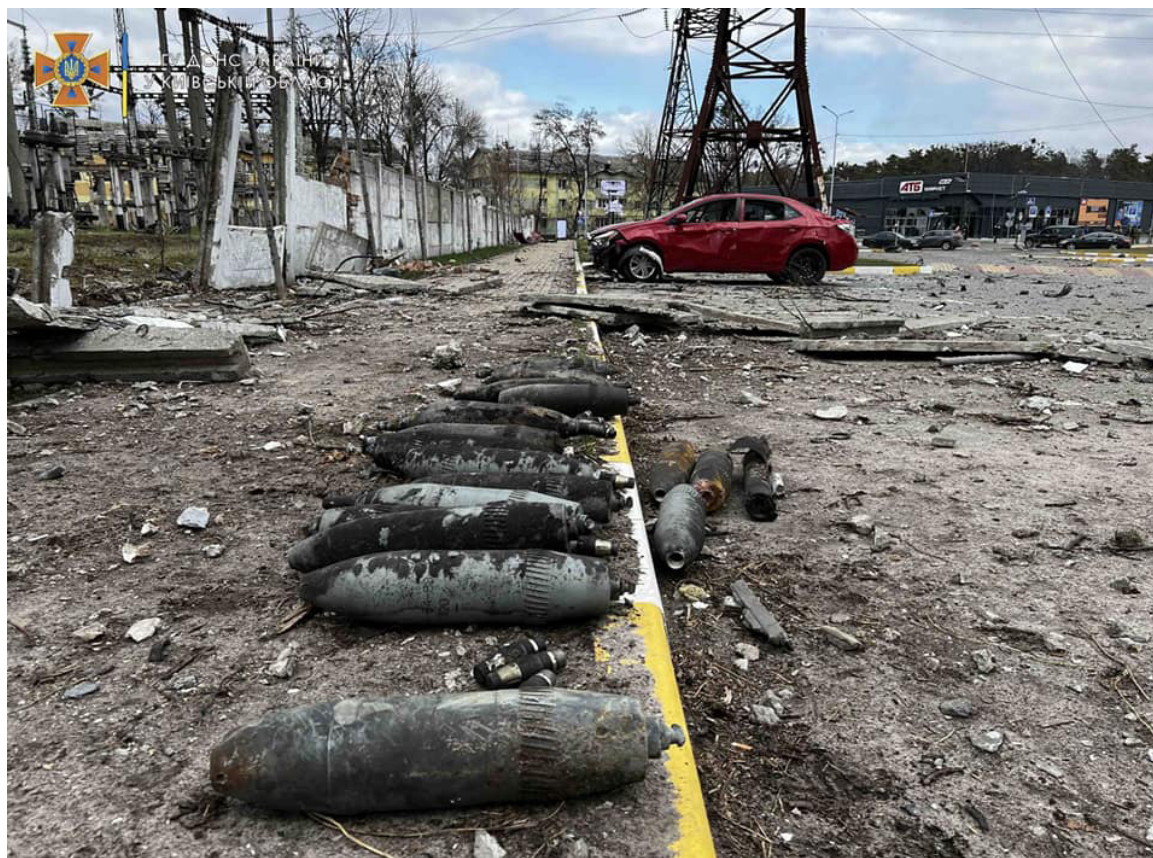

Наше Слowo

PIK LXVII № 16 (3375) WARSZAWA, 17 KWIEŃCIA 2022 ROKU
ЦІНА – зл. 5 zł (VAT = 8%) – CENA NUMER INDEKSU 366609

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК TYGODNIK UKRAINSKI UKRAINIAN WEEKLY
Інтернет-версія газети www.nasze-slowo.pl ISSN 0027-8254

Повернення до кордонів, які були до початку агресії, – це оптимальний варіант

«Війна в Україні не триватиме кілька тижнів. Вона тягнутиметься до літа. А для України кращим рішенням буде угода про перемир'я, аніж мирний договір», – вважає доктор Марек Козубель, військовий історик, який на своїй фейсбук-сторінці щодня аналізує перебіг бойових дій.

Коли нещодавно писали, що над будівлею посольства росії у Варшаві у димарі з'явився дим, у соціальних мережах це почали порівнювати з ситуацією в Україні. Там за тиждень до нападу російські дипломати палили документи у київському та львівському відділеннях. Такі новини з Варшави викликали чималий переляк та побоювання. Вони обгрунтовані?

Я розумію, що виникають побоювання і порівняння зі схожою ситуацією в Україні. Але треба пам'ятати і про те, що росіяни могли зробити це якраз, аби викликати панічні настрої. Вони не атакуватимуть Польщу військовим шляхом. Поки що. Використовуватимуть інші способи. За багато років вони стали спеціалістами у сфері дезінформації, поширення паніки в інших країнах, маніпуляції громадською думкою. І можуть так діяти й зараз. Наразі росіяни не мають сил, аби напасти на Польщу фізично, а сам, скажімо, ракетний обстріл нічого не дасть. Бо чого вони цим досягнуть, якщо війська не ввійдуть одночасно на землі? Це тільки спровокує війну з НАТО. Ми знаємо, що вони поступово виводять частину своїх сил з Білорусі. Їх перекинуть у бої на Донбасі.

Тобто є план «Б»?

План «Б», здається, писали «на колінці». Вони спробують досягти якихось цілей на південному сході, де їм на разі вдалося просунутися найдалі. Чому у них вийшло зробити там? Хоча українське командування готувалося, багато чого все одно не було готово. Наприклад, територіальна оборона (ТО). Особливо, на жаль, саме на півдні, причина цьому – не завжди відповідальні дії місцевого самоврядування, бо створення ТО мало відбуватися якраз у співпраці із самоврядуванням. На півночі, у Києві, у Харкові це виглядало набагато краще.

Скільки часу потрібно росіянам, щоби перегрупувати підрозділи, провести ротацию і масово вдарили по Донбасу?

Це залежить від стану резервів, підготовлених до наступу на Донбасі. Ми знаємо, що росіяни мобілізують військовозобов'язаних у псевдореспубліках. Вони базувалися під Харковом і Сумами, особливих успіхів не досягли. Це показує, що росіянам бракує передусім легкої піхоти, яка мала би підтримувати механізовані підрозділи. Невідомо також, скільки точно підрозділів вийшли з «котла» під Києвом і готові воювати далі. Вони, певно, хотіли би оточити українські сили на Донбасі, але без підтримки з півдня, з боку Азовського моря, зробити цього не вдасться. Утім, спершу вони мали би прорвати лінію українських військ, а потім створити два кільця: одне, яке би оточило українські сили, а друге – яке би прикрило їх самих від атак тих, хто прийде оточеним на підмогу. Саме тому облога Києва була неможливою, адже росіяни і там мали би створити ці два кільця: одне –

спрямоване у бік захисників міста, друге – направлене на їхнє підкріплення. Вони у такому разі мали би використати для облоги Києва, мабуть, усю армію, яку приготували до війни в Україні.

Може, цього разу їм мають допомогти рекрути, адже путін говорив про мобілізацію?

Постає питання – що вони з ними зроблять. Якщо ці новобранці не натреновані, або ж це резервісти, які довго не служили, то їх треба спершу навчити і згуртувати. Саме тому Збройні сили України не кидали свої резерви одразу в бій. Їх треба було не тільки натренувати, а й організувати і правильно згрупувати. Це величезна робота. Якщо росіяни цей етап проігнорують, то знову вишлють неготових до бою солдат. Вони також мусять дати своїм силам перепочити. Також наразі непомітно, аби з глибини країни стягували підкріплення.

Ще росіяни мусять закривати дірки у лінії фронту під Сумами, Черніговом. Вони кинули туди купу техніки, яку зараз забирають українські сили, зокрема арктичні бронетранспортери, тобто обладнання, створене для боїв на полярному колі. Це демонструє, що вони закривають дірки у лінії фронту чим попало. Ми знаємо також про масову насильницьку мобілізацію на територіях, окупованих з 2014 і 2015 років. Щодо часу – дехто каже, що на перекидання сил з території Білорусі достатньо буде трьох днів.

Маріуполь. Чому росіяни хочуть стерти його з лиця землі?

З чисто військової перспективи здобуття Маріуполя потрібне для того, аби «на широку ногу» створити кори-

дор із Донбасу до Криму. Хоча це місто знаходиться за десятки кілометрів від фронту, через нього проходить траса на півострів. Там є також важливий порт. А до цього – ідеологічне питання. Маріуполь відбив атаки двічі, у 2014 та 2015 роках. Спочатку це зробив батальйон «Азов», наступного разу, узимку – це ж саме угруповання, яке восени переформували у полк. За цей час росіянам вдалося здобути летовище біля Донецька, Дебальцево, але не Маріуполь. Подейкують, що путін особисто наказав завоювати його тепер. Це – покарання за кількарічний спротив. Окрім цього, росіяни ненавидять полк «Азов». Наразі місто тримає оборону вже понад місяць. Воно стоїть завдяки полкові «Азов», а також мілітаризованій поліції, територіальній обороні, Національній гвардії та морській піхоті Збройних сил України.

Чому його оборонці не відступають, раз сам Зеленський це припускав?

Заступник командира «Азова» із позивним «Калина» сказав, що вони відчують свій обов'язок перед цивільними мешканцями, які ще залишилися, яких ще не випустили з міста. І тому вони нікуди не підуть. Їм було би простіше вести оборону, якби маріупольців вдалося перевезти на територію, де немає російських військ. Наразі, на жаль, людей вивозять також до росії. Зараз є дані про 45 тисяч. Імовірно, росіяни знищують їхні документи, що може пізніше ускладнити репатріації. Також не можна виключати, що якщо захисники міста виходитимуть коридором, не повториться ситуація Іловайського котла, де під кінець серпня 2014 року сталися масові вбивства українських військових.

ІНТЕРВ'Ю

Продовження з 1 сторінки

Маріуполь є важливим з перспективи військової стратегії. Навіть якби росіяни випустили звіт українських захисників, у місті і навколо нього залишилися би кільканадцять тисяч солдат армії рф, яких можна було би перекинути у бої під Гуляйполем чи Оріховим. Це могло би тільки спростити для них спробу оточити українські угруповання, які воюють на Донбасі. А так — мусять битися з «Азовом».

Насправді у зруйнованому місті бої ускладнюються. Приклад — Мосул у північному Іраку (там у 2014 році упродовж кількох червневих днів близько 1000 бойовиків Ісламської держави без власних втрат убили 2,5 тисячі солдатів іракських сил безпеки — ред.). Звісно, Маріуполь більший і має менш тісну забудову, але, попри все, у знищеному місті можна оборонятися справді ефективно й довго. Питання полягає тільки у тому, на скільки у захисників вистачить запасів. Частково вони точно можуть використати запаси противника.

Які є можливості для них отримати підкріплення?

Коли багато людей питали мене про облогу Маріуполя, я з самого початку стверджував, що перед тим, як відправити підкріплення до цього міста, Збройні сили України матимуть за головне завдання ліквідувати російські сили на північному заході від Києва. Пізніше — на схід від Києва під Броварами та Борисполем. Зараз на півночі стало вільніше, але частина підрозділів усе одно мусить там бути. Бо загроза з боку Білорусі залишається. Тож наразі складно говорити про підкріплення.

Згідно з оцінками, Білорусь має 45 тисяч солдатів.

Так, але експерти вважають, що військових у бойовому стані — тобто тих, які відразу можуть вирушити в бій — менше. За різними підрахунками, 5-10 тисяч. Білоруси точно мають менше бойового досвіду, ніж росіяни, з якими ми самі бачимо, що відбувається. А може, завданням білорусів від самого початку було тільки імітувати готовність до нападу. Може, вони мали якраз відволікти українські сили на заході, аби їх не можна було використати на інших ділянках фронту.

А що буде із незайнятими Миколаєвом та Одесою?

Аби ефективно зайняти Одесу, окрім десанту, необхідна підтримка з землі. Без цього десант не має шансів. А у Придністров'ї замало солдатів, аби напастись з півночі. Я нагадаю, що російська колона одного разу вже збиралася проминути Миколаїв і поїхати на Одесу. Але біля одного з населених пунктів перед її появою українці підірвали міст. Росіяни зазнали там великих втрат і мусили відступити. Зате українські війська за підтримки інших формувань зараз потихеньку контратакують в Херсонській області...

... і здобувають чергові села біля Херсону.

Власне, дехто сподівається, що стане якийсь видовищний наступ, під час якого вони щодня просуватимуться на кількадесят або кільканадцять кілометрів. Цього не буде, навіть українці знають, чим це може закінчитися. Краще вести поступові точні артилерійські обстріли і заходити з флангів. Українці матимуть не так багато знищеної техніки, і звільнені населені пункти також постраждають менше.

А що зі звільненням Херсону?

Коли це станеться, там вибухнуть інтенсивні бої, буде загроза загибелі великої кількості цивільних. А пам'ятаймо, що Херсон виявився дуже патріотичним містом. Мирні мешканці там неймовірно сміливі. Цей суспільний «пасивний опір» проігнорували багато експертів й аналітиків ще перед вторгненням. Під час боїв за Херсон росіяни будуть оборонятися, аби залишити місто у своїх руках. Саме тому є велика небезпека того, що загине багато цивільних мешканців, бо росіяни не вагатимуться щодо того, аби ховатися за їхніми спинами. Херсонці стануть у певному сенсі заручниками. Тому українські сили певний час можуть і не вдаватися до спроб відбити Херсон.

Але, можливо, є й інший план. Безперечно, вихід на адмінмежу з Кримом дає змогу захопити перешийок і відрізати частину південного угруповання російських військ від постачання. Можливо, це вдалося би поєднати із масштабнішим наступом на Токмак, Мелітополь та Бердянськ. А звіди вже нескладно прийти на допомогу Маріуполю.

Знову посилюються повітряні атаки. Під кінець березня росіяни застосували гіперзвукову зброю. Чи це може свідчити про те, що їхні запаси озброєння закінчуються?

Може бути й так. У цьому контексті цікаве навіть не стільки застосування ракети «Кінджал», тобто гіперзвукової зброї, яку випускають з літаків переважно над Чорним морем, скільки використання ракет Х-555 (саме такі випустили, серед іншого, по Львову із Чорного моря — ред.), бо це той тип озброєння, який першопочатково готувався для конфронтації з країнами НАТО. Це ракети великої дальності. Застосування їх проти України виглядає трохи як ознака відчаю. Окрім цього, пам'ятаймо, що не кожна випущена ракета долітає до кінцевої точки. І тут справа не тільки в системі протиповітряної оборони, яка в Україні є. Ракети, буває, самі розбиваються по дорозі або потрапляють не туди, куди мали долетіти.

А хімічна зброя. Росія її застосує?

Є різні припущення. Говорять про провокацію, коли росіяни спочатку атакують свої війська, які, звісно, будуть до цього готові. Такий напад може стати приводом їм самим вдарити по українцях за допомогою саме цього компоненту. Дехто каже, що після відступу рф з-під Києва саме тут буде використана хімічна зброя. Цікаво, що повідомлення про це з'являються не стільки в Україні, скільки у Польщі. Я бачу в цьому певне знецінення українських сил, що змусили росіян відступити, і залякування населення. Це все одно що страшити поляків тим, що кремль ось-ось нападе на нас або що НАТО залишить нас напризволяще. Як Альянс має нас zostавити, якщо він не кинув Україну?

А він не кине?

Справді, упродовж перших трьох днів боїв Україна була без підтримки. Усі чекали і розмірковували, скільки вона витримає. Лише пізніше почали висилати озброєння. Шкода, що зникла тема передачі Україні літаків.

Секретар Ради національної безпеки та оборони Олексій Данілов сказав, що путін прагне завершити цю війну перед парадом до Дня перемоги 9 травня.

Так справді може бути, бо росіяни — це народ, схиблений на символах. Вони завжди старалися досягти успіху до

конкретної дати, наприклад, 9 травня, або «Національного свята перемоги та свободи». Але ця війна триватиме ще кілька місяців. Я спираюся не лише на українські джерела, слідкую також за російськими. Останні бувають шокуєчі, бо там трапляються відео, наприклад, знущань із тіл українських військових. Але тільки співставлення цих двох джерел дає можливість щось передбачити.

То що чекає на нас у найближчі кілька місяців?

Я думаю, що до літа Херсон відвоюють. І, може, не тільки його.

З іншого боку, ближче до літа росіянам буде легше воювати. З огляду на те, у яких польових умовах вони просиділи осінь та зиму, немає чого дивуватися, що навіть професіонали там були деморалізовані, кидали техніку або воювали з натугою. Те, що росіяни проігнорували такий важливий аспект, як повага до власних солдатів і умов, у яких вони перебувають, дуже допомогло Україні досягати бойових успіхів. А вони були би ще більшими, якби Київ раніше отримав озброєння від країн НАТО. Він просив про це упродовж кількох років. На жаль, тоді Захід наполягав на дипломатичних перемовинах, і в цьому є трохи вини і попередньої української влади. Закупівля зброї сприймалася як непотрібне загострення відносин між росією та Україною. А росіяни тим часом цинічно готувалися до нападу. І коли сьогодні Німеччина заявляє, що немає сенсу вірити кремлю — я бачу певний прогрес. Якби Україні дали можливість закупити озброєння тоді, коли вона про це просила, її армія була би ще краще підготовлена.

Ви згадали про літо. Пізніше росія муситиме сказати «стоп»?

З'являлося уже кілька «кінцевих дат» для рф. Вони пов'язані з економічною ситуацією. Війни підкошують також економіку та суспільства. Російській економіці більше є що втрачати, ніж українській. Україна зможе відновитися завдяки підтримці Заходу. Особливо, якщо отримає як відшкодування «заморожене» російське майно. Навіть Швейцарія заблокувала рахунки росіян, чого вона не зробила під час II Світової війни з німецькими ресурсами у швейцарських банках. Спершу говорили, що перший «кінцевий термін» буде в середині березня, коли під знаком запитання опинилися виплати рф за борговими зобов'язаннями.

Їй вдалося їх провести, і тому вона не збанкрутувала.

Так. Наступна дата — середина червня. Згідно з оцінками, саме тоді в росії почнеться серйозна економічна криза, що зачепить і доступ до основних товарів. Уже зараз люди б'ються за цукор і масово його викуповують. Проблеми можуть тільки посилюватися. Вважається, що у середині серпня криза перейде на інший рівень. Це може початися раніше, може пізніше.

Це зрозуміло. Наближається осінь...

Ну, і тоді росіяни, мабуть, уже всерйоз захочуть сісти за стіл перемовин.

Марек Козубель – доктор гуманітарних наук, член Українського історичного товариства у Польщі. Цікавиться історією Східної Європи, з особливим акцентом на історії України та польсько-українських і російсько-українських відносин.

Що саме за ним можуть обговорювати? Угоду про перемир'я або мирний договір. Я думаю, що для України вигіднішим варіантом було би перемир'я, бо його завжди можна переглянути, натомість мирний договір визначить та юридично встановить нові межі. Я вважаю, що станом на зараз для України оптимальним рішенням буде повернення до тих кордонів та лінії фронту, які існували до ранку 24 лютого. Як на мене, це для Києва — цілком вигідний варіант.

Припустімо, що станеться саме так. Що путін скаже своїм, раз він нічого не досяг?

Скаже, що вдалося захистити Донбас, й оголосить це успіхом. Чи росіяни йому повірять — це вже інше питання. Пам'ятаймо, що російські націоналісти мають дуже «антипутінські» погляди уже багато років. Серед них — Ігор Гірін «Стрелков», який зайняв Слов'янськ у 2014 році. Він був першим так званим міністром оборони «ДНР». У якийсь момент його відсунули від влади, і його це зачепило. Він почав активно розкручувати в російській політиці питання Донбасу. Писав, що росія надто пізно напала, що він не бачить, аби російська армія була спроможна легко зайняти Україну, що це буде «різанина» армії рф. Як бачимо, він був правий. Зараз він каже, що ситуацію не вдається врятувати без мобілізації. Це добре показує російські настрої. Слова людей на кшталт Гіріна та різні повідомлення про війну, які росіяни пересилають одне одному, дають їм зрозуміти, що «щось пішло не так». Навіть якщо путін оголосить перемогу, люди йому не повірять. Із цього може або початися процес шляху до революції у новітній історії росії, або хтось використає настрої збіднілого суспільства, аби захопити владу, або почнеться «бродіння» та деконструкція рф. Тоді окремі суб'єкти федерації і навіть області почнуть відділятися від росії, ймовірно, виникатимуть незалежні утворення.

Розпад. Таке в історії вже траплялося.

Тільки-от зараз в адміністрації президента США Джо Байдена говорять, що вони не лише не стануть на заваді цьому процесу, а й почнуть встановлювати дипломатичні відносини з новими країнами. Вони хочуть не припуститися такої ж помилки, як на початку 1990-х, коли Сполучені Штати вважали незалежну Україну більшою загрозою для світу, ніж росію. Я нагадаю, що Джордж Буш-старший кричав у Києві, що Україна — це націоналізм, що це загроза для світу. А ідея полягала в тому, щоб утримати Україну та Білорусь у складі росії, адже на той час на території України були величезні запаси ядерних ракет. Американці тоді не хотіли встановлювати відносини з іще однією ядерною державою і врятувати її думку. Тепер буде інакше. Однак це перспектива не місяців, а років. ■

Павло ЛОЗА

Фото з фейсбук-сторінки Генерального штабу ЗСУ

ГРОМАДСЬКІ ВІСТІ

У Гданську на державному телебаченні з'явилася нова передача для українців

Скріншот з відео «Добрі вісті»

Регіональний канал TVP3 Gdańsk запустив програму «Добрі вісті. Dobrze wieści». Це, як зазначають ініціатори, «путівник для українців, які живуть у Польщі».

У першому випуску «Добрих вістей» від 11 квітня український історик з Гданська Ігор Галагіда розповів про причини нападу росії. Натомість голова Поморського відділу ОУП Єлизавета Кремінська описала діяльність Об'єднання та домівки — світлиці у Гданську, де зустрічаються українці.

Передачу транслюватимуть кожні два тижні (по понеділках) о 19:15 на TVP3 Gdańsk. На фейсбук-сторінці програми (Добрі вісті. Dobrze wieści TVP3 Gdańsk) автори публікують корисні повідомлення для новоприбулих.

Слід додати, що під кінець березня українськомовну інформаційну програму запустили у Кракові. Редакція «PLAY KRAKÓW NEWS» показує, що відбувається на кордоні, як мешканці міста та влада допомагають біженцям. Розповідає також про те, як евакуйованим вирішувати бюрократичні питання. Гостями програми є представники влади, митці, експерти, науковці тощо. Інформаційна передача виходить польською та українською мовами. Її можна дивитись щодня о 18:00 на сайті playkrakow.news.

Збір інформації про допомогу від української діаспори

Інститут досліджень української діаспори імені професора Любомира Винара Національного університету «Острозька академія» у партнерстві зі Світовим конгресом українців, Світовою федерацією українських жіночих організацій та Інформаційним порталом української діаспори всього світу «Стожари» започатковує проєкт зі збору, документування та зберігання відомостей про діяльність українських осередків закордоном із метою допомоги Україні під час війни. Ініціатива називається «Єдність — наша сила». Її творці просять українські громади у всьому світі взяти участь в опитуванні та заповнити анкети на сайті інституту (idud.oa.edu.ua).

Зібрана інформація буде зберігатися в електронному архіві, що згодом дозволить дослідникам використовувати ці матеріали. Крім того, після завершення війни обіцяють оприлюднити звіт за результатами проєкту. У планах також — наукова конференція про роль організацій та представників світового українства на шляху до миру.

Матеріали про допомогу Україні можна надсилати на електронну адресу інституту (diaspora@oa.edu.ua).

Триває бойкот магазинів у Польщі, що співпрацюють з росією

Фото з фейсбук-сторінки

У Польщі продовжується бойкот французької компанії «Леруа Мерлен», що спеціалізується на продажі будівельних матеріалів, та супермаркетів «Ашан». Ми знаємо, що багато наших читачів обмежили покупки у цих двох мережах. Наскільки такий бойкот є важливим, показує портал businessinsider.com.pl. Згідно з інформацією цього видання, розповсюдження реклам-

них газеток у деяких магазинах «Ашан» за останніх 20 днів впало на 75%. Ця цифра також може відповідати зменшенню кількості покупців. Але «французів» бойкотують не лише клієнти. Мерія міста Гдиня вирішила припинити співпрацю з магазином «Леруа Мерлен» у районі Карвіни. Це — реакція на політику компанії, яка досі працює в росії.

Крім бойкотування французьких фірм, ми закликаємо брати участь у протестах, які кожного тижня проводяться під цими магазинами у різних містах Польщі. 9-10 квітня відбулося 15 маніфестацій. Список наступних акцій організатори опублікують на фейсбук-сторінці (Ogólnopolski Bojkot Leroy Merlin).

Із Польщі в Україну можна безплатно відправити посилку з гуманітарною допомогою

В межах акції «Допомога Україні» польська пошта з 1 квітня звільняє від оплати міжнародні відправлення EMS (сервіс прискореної міжнародної доставки) в Україну. Гуманітарну допомогу можна відправити безкоштовно, якщо вага посилки не перевищує 20 кілограмів. Але у таких вантажах не можна передавати зброю, військову амуніцію та психотропні речовини. Вартість надісланих речей не повинна перевищувати 100 євро.

У рядку «адреса» обов'язково має бути напис або наклейка «HUMANITARIAN AID» (гуманітарна допомога). Отримувачем може бути як фізична, так і юридична особа.

Якщо відправлення не відповідатиме вказаним вимогам, його обслуговуватимуть за звичайним тарифом. Акція поширюється і на повернення недоставлених посилок.

Блокада польсько-німецького та польсько-білоруського кордонів

Фото з фейсбук-сторінки організаторів

4 квітня у районі колишнього польсько-німецького прикордонного переходу у Свецьку на кілька годин була перекрита автомагістраль A2. Із польського боку кордону рух блокували активісти, які вимагали від країн Західної Європи — переважно Німеччини — припинити торгівлю з росією. На банерах, підготовлених людьми з Польщі, України, Німеччини, Литви та інших держав можна було побачити гасла із відповідними закликами; також вони тримали в руках великі плакати з фотографіями мирних українців, убитих росіянами в окупованих українських містах.

Натомість 7 квітня розпочалася блокада на польсько-білоруському кордоні в пункті пропуску Кукури-Козловичі. Лише за перший день черга з фур розтягнулася там на близько 60 кілометрів. Серед них була й вантажівка, що везла до москви антисептичні пов'язки для поранених російських солдатів. Протестувальників лякали побиттям, було також багато словесної агресії та емоцій з боку водіїв та перевізників.

Ця блокада, організована Євромайданом-Варшава, мала тривати до 16 квітня. Завершилася 9 квітня. Саме цього дня Брюссель ввів п'ятий пакет санкцій ЄС проти росії та білорусі. У цьому заборону на дорожній транспорт та морський з росії та автомобільний з білорусі. До 16 квітня перевізники з цих двох країн не можуть в'їжджати на територію Євросоюзу. Санкції також поширюються на судна під прапором росії та ті, які змінили прапор після початку вторгнення росії в Україну.

У Варшаві новоприбулі учні з України підуть у «ВШколУ»

За ініціативи фонду «Наш вибір/Український дім» та Клубу католицької інтелігенції у Варша-

ві починає роботу Варшавська українська школа («ВШколУ»). Ініціатори зазначають, що ця освітня ініціатива виникла через гостру потребу дати можливість закінчити навчальний рік українським дітям, які, рятуючись від війни, знайшли притулок у польській столиці.

«Навчання у „ВШколУ» проводиться українською мовою в очній формі згідно з рекомендаціями Міністерства освіти України. У закладі працюватиме служба психологічної підтримки», — пишуть на фейсбук-сторінці фонду.

Завдяки допомозі польських та іноземних неурядових організацій уроки у Варшавській українській школі будуть безкоштовними.

Осередок запрошує до співпраці українських вчителів та адміністративно-господарчий персонал. Охочих просять заповнити анкету на сайті vshkolu.edu.pl.

У столиці Великопольщі з'явиться сквер Захисників України-2022

Сквер, що отримає назву Захисників України, розташований на перетині вулиць Серафіток і Курницької у Познані. Він знаходиться неподалік від Познанського політехнічного університету. Про це пише місцева редакція видання Gazeta Wyborcza. Це — спільна ініціатива депутатів міської ради від усіх політичних сил.

У їхній резолюції сказано: «міська рада Познані висловлює повну солідарність з Україною та захоплюється її мешканками та мешканцями, які борються з невинуватою агресією російської федерації, що порушила всі норми міжнародного права, незаконно вдерлася в Україну, вбиває мирних жителів, зокрема жінок та дітей».

Ініціатива міськради є «жестом солідарності з українським народом, зокрема з українцями, які перебувають у Познані».

«Ми хочемо віддати шану усім, хто бореться за свою Вітчизну, та висловити підтримку людям, які, втікаючи від війни, знайшли притулок у нашій країні та нашому місті. Рада міста Познань висловлює величезну подяку усім волонтерам та волонтерам, залученим до надання допомоги тим, хто її потребує, — як матеріальної, так і духовної», — йдеться у резолюції.

Депутати заявляють, що сквер буде символічним місцем пам'яті про героїчний захист України та місцем, у якому українська спільнота зможе проводити зустрічі, молитися та віддавати шану своїм загиблим землякам.

«Ми сподіваємось, що майбутнє принесе Україні та всій Європі свободу і мир», — так завершується текст документа. Ідею створення скверу підтримали депутати усіх політичних сил, які представлені у міській раді.

Натомість аналогічний виконавчий орган Гданська має ухвалити рішення про надання імені Героїчного Маріуполя скверу на вулицях Матері-польки та партизанів. Це також спільна ініціатива усіх депутатів. Ідея такого шанування у громадському просторі належить меру українського міста Вадимові Бойченку, адже Маріуполь є містом-партнером Гданська.

«Українська весна» і «Штаб ангелів» збирають допомогу у Познані

Організатори фестивалю «Українська весна» у Познані та об'єднання «Штаб ангелів» спільно збирають допомогу для України.

«Війна триває, а на нашу електронну скриньку надходять списки потреб різних установ, лікарень, дитячих будинків, міських та військових адміністрацій», — пишуть засновники ініціативи.

Перелік речей, переважно — медичних засобів, які можна приносити, а також контакти координаторів, можна знайти на фейсбук-сторінці ініціативи (Zbiórka dla UA: Konkretnie miejsca — konkretne potrzeby — Ukraińska Wiosna i Sztab Aniołów. Poznań). Натомість інформацію про всі актуальні події українською мовою організатори публікують на іншій фейсбук-сторінці (Ukraińska Wiosna).

Опрацював на основі повідомлень **Павло ЛОЗА**
Більше новин шукайте на сайті: nasze-slowo.pl

МІГРАНТИ

Діти війни: навчання та інтеграція маленьких українців

Пшемислав Чарнек, міністр освіти Польщі, нещодавно зазначив, що треба знайти місця в освітніх закладах для 700 тисяч нових учнів. Це – українці. Із різних міст, типів шкіл, з відмінними можливостями та історіями. Польський уряд їх підтримує: навчання безкоштовне, а процедура запису спрощена. Є можливість вивчити польську мову, а ще батьки не повинні платити за підготовчі курси. Сьогодні розповідаємо про те, що чекає на українських школярів у Польщі.

Прийняти всіх, хто хоче вчитися

У центрі Варшави неподалік від залізничного вокзалу розташований заклад для тих, хто хоче навчатися українською мовою (і за українською програмою, – ред.). У минулому це – суботня школа, але охочих віддати дітей сюди стало багато, тому три роки тому суботні класи перетворилися на щоденні.

У «Материнці» імені Дмитра Павличка до війни навчалось 200 дітей. Зараз прийняли ще 800, і керівництво не збирається зупинятися на цій цифрі. «Ми хочемо допомогти усім. Про кількість сказати важко, але якщо нас підтримають із приміщеннями – приймемо стільки, скільки треба буде», – каже Наталя Фундець, директорка школи. Серед учнів є діти, котрі пробували навчатися в польських школах, але через якийсь час прийшли в «Материнку»: в польській на даному етапі не змогли адаптуватися.

Приватні фірми уже надали безкоштовно одне приміщення, але тепер його не вистачає. Керівництво розповідає: проблем із українськими вчителями немає, єдиний клопіт – це місце для уроків.

Наталя каже, що українські діти, які зараз вчаться онлайн, продовжують опановувати українську програму. Учні 9-х та 11-х класів пізніше отримають довідку з «Материнки», а з нею – українське свідоцтво про закінчення навчання.

«Усі діти – з різних шкіл, із різним „бекграундом”, тому серед пріоритетних завдань у нас зараз – аби вони закінчили цей навчальний рік. Уже потім будемо бачити, які нові програми може-

мо ввести. Поки ті, хто має онлайн-доступ до шкіл, здаватимуть іспити у них, а хто не має – здасть тоді, коли до нас прийдуть представники Міжнародної української школи, аби провести тестування», – пояснює Наталя.

Директорка додає, що у своєму закладі вони вже мають психолога та психотерапевта, але збираються запросити більше спеціалістів.

Коли діти хочуть на уроки

Наталя із Львівської області приїхала із дити: другокласником Марком та семикласником Дмитром. У них було три варіанти – продовжувати навчання онлайн в українській школі, піти у місцевий заклад і вчитися польською мовою чи доєднатися до українського класу польської школи. Обрали останній.

«Одного разу хлопці трохи прихворіли, але коли я запропонувала їм залишитися вдома та позайматися онлайн, вони сказали, що хочуть на уроки. „Для мене це як бальзам на душу”, – каже Наталя.

Вона підкреслює, що її діти у новій школі почувалися психологічно комфортно. Навчання складається не лише з розумового навантаження: воно передбачає гуртки та розвиваючі заняття. «Процес адаптується під дітей, а не навпаки. Це дуже важливо», – каже жінка.

Наталя додає, що між польською та українською системами освіти є велика різниця. В українській основний масив роботи (десь 70%) лягає на плечі батьків – це передусім самостійна робота дітей поза уроками. У польській школі її сини займаються всім цим у закладі, а їй не потрібно витрачати час на роботу над домашніми завданнями, допомагаючи дітям.

«Мій молодший син за два перших тижнів вивчив табличку множення. Я в цьому участі не брала», – каже вона.

Тепер хлопці після уроків займаються не домашніми завданнями, а ходять на музику, спорт чи плавання. «Діти мають час на всесторонній розвиток», – додає Наталя.

Мова – основа адаптації

Альона Мирза, координаторка українських класів у Двомовній приватній початковій школі №63 імені Віслави Шимборської, що у Варшаві, розповідає, що вони роблять акцент на мовних заняттях. Із власного досвіду вона знає, що польські діти – досить відкриті. Єдина проблема, що може виникнути між ними та українцями, – це різні мови.

«Щодня у нас переважно мовні уроки – два з польської та два з англійської. Ще є математика, українська та спортивні заняття. Українські класи ми називаємо „адаптаційним проєктом”. Передусім діти мають вивчити мову, аби у наступному році продовжувати навчання у польських класах».

Тут вірять у те, що інтегрувати дітей у польську систему освіти треба поступово. «Учні відчувають великий стрес, якщо їх одразу відводять до польськомовного класу, у якому вони не розуміють мови викладання. Особливо це стосується старших груп, де багато специфічної термінології, а не просто розмовна польська», – коментує Агнешка Войчик, директорка школи.

Координаторка українських класів каже, що адаптація проходить без проблем. У школі діти не закриваються в собі, не сидять у гаджетах, а постійно соціалізуються, займаються спортом тощо. «Крім того, у польській системі освіти до дітей демократичніший підхід. Тут у них більше свободи і менше строгих правил. Після українських шкіл вони до такого не звикли, і, мушу сказати, їм таке подобається», – сміється вона.

Поки ці учні вчаться окремо та з українськими викладачами. У тому ж приміщенні, зовсім поряд – класи, де навчаються поляки. Разом вони їдять, граються та ходять на гуртки.

«Дитина не відчула, що вона в іншій країні»

Чернівчанин Юрій – тато десятирічного Олексія. Сина віддав у приватну школу №63, про яку ми писали вище. Каже, що хлопчик уже в перший навчальний день повернувся додому щасливим. «Ми з дружиною думали, що у нього буде стрес через переїзд. А Олексій відразу зрозумів, що до чого, та зацікавився вивченням польської», – каже він.

Хлопчик прийшов у школу одним із перших – тоді українських дітей ще не було. Але процес адаптації відбувається доволі швидко. Тепер він ходить у басейн та на інші гуртки разом із друзями-поляками.

Його тато зізнається, що був здивований масштабами допомоги з польського боку. Каже, що завдяки тому, що роблять поляки, набагато легше почати життя з чистого аркуша. «Дитину возять на заняття в басейн, годують і дають якісну освіту. Це багато чого вартує», – говорить він.

Поки українські діти навчаються за програмою з меншим навантаженням. Але з 1 вересня умови стануть такими ж, як і для їхніх польських однолітків, – вони писатимуть контрольні роботи та складатимуть іспити польською мовою.

Школа, у якій вчиться Олексій, – приватна. Наразі там є 44 українці. Найближчим часом планують збільшити цю кількість до 65, далі – ще більше. Згодом українські класи розмістять в окремому приміщенні, каже директорка.

Школа отримує дотації, котрі покривають частину витрат. Крім того, українським дітям фінансово допомагають і польські родини. Керівництво зазначає, що оплату за харчування поки що забезпечує сам заклад, і сподівається, що він отримуватиме допомогу від держави, оскільки навчання

та їжа українським дітям надаються безкоштовно.

У школі кажуть, що допомагатимуть стільки і так довго, як це буде потрібно. Якщо з'явиться запит – проводитимуть мовні заняття навіть улітку під час канікул.

Ті, що втекли від війни: де і що болить

У дітей, що евакуювалися з України, – багато болю, смутку та ненависті. Із цим треба працювати на терапії, – розповідає Людмила Дубровська, практична психологиня Українського клубу в Кракові від фонду «Зустріч».

Вона пояснює, що для українців обов'язково треба проводити арттерапевтичні заняття, на яких вони матимуть можливість попрацювати з негативними емоціями. В іншому випадку діти можуть «скидати» їх одне на одного.

Психологиня каже, що багато учнів приїхало з повністю зруйнованих міст. «Одна дівчинка родом із Маріуполя почала розповідати, що в неї вже нема дому, немає школи. Нема Будинку культури, куди вона ходила на танці та музику... Нема домівки подружки. У таких випадках дітям треба правильно пояснити, що повернутися вони зможуть не за місяць і не за рік», – так Людмила пояснює поширену серед евакуйованих ілюзію.

Багато хто пристосовується до болю. Але є й такі, що можуть днями «сидіти» в телефонах без бажання з будь-ким спілкуватись. Це – ті, що втратили друзів, залишили батьків в Україні і не розуміють, чому вони тут, у Польщі. Таких дітям треба допомагати адаптуватися. Але ключ тут – не лише у шкільних уроках.

«Ми побачили, що просто „занурювати” їх у навчання не можна. Їм це зараз дуже важко. Дітям потрібна терапевтична допомога – через фільми, спорт... Їм треба робити щось, під час чого можна викричатись, виговоритися, „вибігатися”. Якщо цього їм не вистачає, то вони починають між собою сваритися, ба, навіть ображати одне одного», – коментує психологиня.

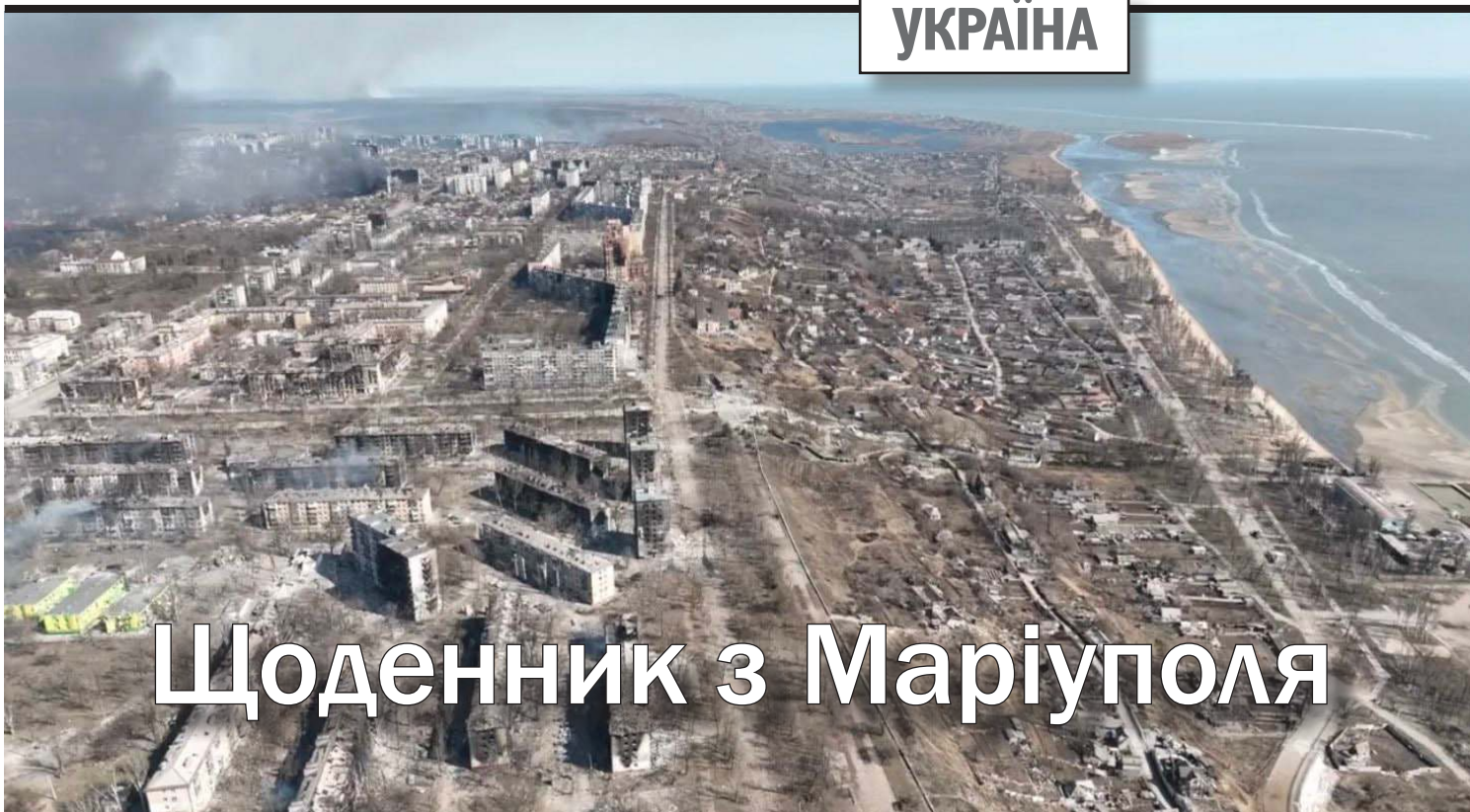
Після інтеграційних занять учні по-малу прислуховуються одне до одного, починають поступатися і просити вибачення, якщо треба. Це – результат внутрішньої роботи.

Людмила розповідає про інтеграційні класи: «На таких уроках ми граємо у психологічні ігри, займаємося тематичним малюванням. Наприклад, обираємо тему злості, болю і ненависті – діти зображають різні фізіономії чи щось інше, та пояснюють малюнки. Хтось так відображає емоції, що виникають щодо путіна, війни, росії, білорусі тощо. Так ми визначаємо, який біль живе всередині. Таким заняттям може бути і простий похід в кінотеатр. Ось наприклад, нещодавно ми ходили на мультим про дівчинку, у якої зруйнували місто. За сюжетом усі герої об'єдналися, почали одне одному допомагати і згодом усе відбудували. Ось так просто, паралельно зі смакуванням морозива чи попкорну, йде психологічна робота. Інтеграція дітей – це більше, ніж просто сидіти на уроках».

Діти війни – це не просто переселенці, яким треба пройти процес інтеграції та вивчити мову. Вони можуть бути тими, хто втратив батьків, дім, школу, усе життя. Переїжджаючи до нової країни, вони стикаються із безліччю проблем, якими інколи навіть нема з ким поділитися. Тут у гру вступають спеціалісти – професійні викладачі, психологи і психотерапевти. І у цій командній роботі кожна дитина може отримати шанс на нове життя – життя після війни. ■

Рената ЖУПАНІН
Фото авторки статті

УКРАЇНА

Щоденник з Маріуполя

Фото з телеграм-каналу полку «Азов»

Я, Віолета Савицька, з 1971 року мешкала у Маріуполі. У цьому місті закінчила школу та технічний університет. Тут народився мій син, Назар, він навчався у тій же школі, що і я. Ми жили, вчилися, працювали, любили своє місто. Я провела 20 днів в оточеному Маріуполі і вижила.

Фото надане авторкою

24.02, перший день війни

Подзвонила сестра з Волновахи о 5.30. Перше запитання: «Що у вас?». Відповідаю: «У нас дощ». «Ти що, не знаєш, що рф перейшла наші кордони?». Так для мене почалася війна. Сіла на ліжку в повному розпачі: що це? Що робити? Перше, що спало на думку, — зняти гроші в банкоматі та купити продуктів. Так і зробила. Пішла до банкомату, черга, відстояла три години, люди всі сумні, дощ, холодно, з'явилося нове слово: ВІЙНА. Подзвонила Андрію та написала Назару. Андрій просто в шоці, Назар мене сварить, що не виїхала раніше...

Волноваху бомблять. У мого ріднеського дядька інсульт, приїхала швидко та поклала його в лікарню. Що з ним буде далі? Волноваха повністю під обстрілами (він помер 2.03). У нас чути вибухи, дуже далеко, дуже моторошно... Подивилася новини — стало ще страшніше. Лягла спати. Перший день війни, перша ніч війни.

25.02, другий день війни

Почалися обстріли селищ навколо Маріуполя, які розташовані зі сходу: Сартана, Толоківка, мікрорайон Східний. Дзвонила сестра із Волновахи — там уже повністю йдуть бої, всім під'їздом вони спустилися у підвал, вимкнули світло, сидять при свічках. Подзвонив Андрій, сказав, що Польща приймає біженців. Знову запитання: що робити?

26.02, третій день війни

Чути обстріли, далеко, Східний. Сестра вже весь час сидить у підвалі, у них постійно стріляють. Подзвонила мені — сказала, що пройшли танки. Вирішую їхати, швиденько покидала якісь речі, схопила паспорт та уловила сусіда відвести мене на потяг. Але вже було пізно, потяги вже не вийшли з Маріуполя...

27.02, четвертий день війни

Жахливі обстріли Східного та Лівого берега. Мешканці почали виїжджати до своїх родичів та знайомих у Приморський район. Обстріли постійні — і вдень, і вночі.

01.03, шостий день війни

Сьогодні розбомбили прилегле до Маріуполя селище Сартану, є загиблі,

мешканців влада вивезла в Приморський район. Уже починаєш повністю розуміти, що це дійсно ВІЙНА.

02.03, сьомий день війни

Запеклі бої у Волновасі, Карані, Толоківці, Східному. У нас вимкнули світло, о 17.30 знову ввімкнули. Влада просить не включати освітлення, сиджу в темноті, телевизор, новини. Уже починаю звикати до почуття страху...

03.03, восьмий день війни

Військові дії почалися в моєму районі, у Приморському. Війська рф підійшли із заходу, ми опинилися в облозі, повністю заблоковані. Це зовсім недалеко від мого дому — може, десь 1-1,5 км. Чути, як стріляють «Гради». Ми навчилися відрізняти, коли стріляють від нас, а коли — по нас... Радіємо як діти, коли від нас, це — наші, вони захищають. До почуття страху вже звикла, відчуття самозбереження ще не прийшло. Вимкнули світло та водопостачання, є 40 літрів води, трохи провізії і телефон зі 100% зарядкою. Тримаємось!

04.03, дев'ятий день війни

Дуже сильні бої на Флотській, зовсім близьенько до нас — все чути, з п'ятого поверху видно, як горять будівлі на околиці міста. Чути, як працюють «Гради». Світло відсутнє, о 17.30 вже темно, моторошно... Сиджу, дивлюсь на свічку та слухаю нескінченний грім від «Градів». Підійшла до вікна — видно на Флотській спалахи від запуску

снарядів. Чути, що це «Гради», бачу, що працюють три одиниці. У квартирі холодно, залізла під ковдру та слухаю цей нескінченний грім.... Раптом — незрозумілий для мене звук, підскочила до вікна, гуркіт наближається і лунає вибух... Тут я зрозуміла: то був літак, то літак скинув БОМБУ. «Гради» продовжують стріляти, але вже дві одиниці... Схоже, наші хлопці стали янголами.... І все одно СЛАВА УКРАЇНІ!!!

05.03, десятий день війни

Обстріли не закінчуються ні вдень, ні вночі, якщо настає тиша, то починаєш чекати, коли знову будуть стріляти. Ведуть вогонь із заходу та зі сходу. Нескінченно щось горить, із п'ятого поверху видно, як палають околиці. Знищили все по кільцевій дорозі, цивільні та промислові об'єкти, все горить. Зайшла до сусідів. Дві жінки та хлопчик 10 років. Вони страшенно бояться, сидять в коридорі та моляться... Знову страшний обстріл, весь дім дрижить, вікна дрижать... Підходить ніч, чергова воєнна ніч, її боюся більше — довга темрява та постріли, постріли, постріли...

06.03, одинадцятий день війни

Обстріли ще більш інтенсивні, тиша відсутня, все гримить та вибухи, вибухи, вибухи. Бомби кидають з літака. Цей літак в голубому небі робить коло над моїм містом, кидає нам на голову бомби та летить на свій аеродром. Увечері з'ясувалося, що нам вимкнули газ... І знову питання — як вижити... Нема світла, води, газу.

07.03, дванадцятий день війни

Сьогодні зранку чомусь тиша, дуже незвично й дивовижно... але тиша. Об'єдналися з сусідами та почали шукати дрова для багаття. Знайшли дошки на будівництві, хай нас вибачають, але всі вони пішли на багаття. Все знесли у під'їзд. Чоловіки розпалили вогонь, закип'ятили воду, напоїли наших бабусь, почали готувати якусь їжу. Я обпала собі руку та підборіддя, але теж приготувала. Моя подруга залишилася без продуктів — годую її, також виділяємо їжу для самотніх бабусь. Яка в місті ситуація — незрозуміло, зв'язок відсутній, ніхто нічого не знає. Зненацька у сусідньому дворі з'явилася машина військових, підбігли до них, зупинили, дізналися, що Маріуполь — це Україна, але Східного

та Лівого берега взагалі нема, усі будівлі знищено... не уявляю собі цю картину... де ж люди? Скільки там загиблих?

08.03, тринадцятий день війни

Зранку знову почалися обстріли, дуже, дуже сильні. На сусідній вулиці зруйнували будинки. Моя подруга дуже боїться, вирішила йти до підвалу, зробила нам ліжко з дошок, звернувши крила ковдрою... Хіба ми колись могли собі уявити, що треба буде жити в підвалі? Але зараз це не головне, головне — залишитись живим. Сьогодні Жіночий день, 8 березня, вирішили з дівчатами організувати собі фуршет — ще є трохи їжі. Зібралися на другому поверсі нашого під'їзду, постояли, помріяли про перемогу, побажали нашим ЗСУ мужності. Намагалися посміхатися, але обстріли — безупинні, вже дуже небезпечно знаходитись у будинку, треба йти в підвал. Попереду ніч...

09.03, чотирнадцятий день війни

Перша ніч у підвалі була страшною. Це був суцільний жах.... Бомбили вночі, бомбили зранку. «Гради» й літак. Обстріли постійні, не можемо розпалити багаття. Щось знайшли поїсти та сидимо, скуті страхом, дім дрижить до фундаменту, нескінченно читаю молитву, Матінко Божа, захисти нас... Десь близько 21.00 — приголомшливий вибух, дім здригнувся, ми почувли, що посписало скло — я зрозуміла, що то повипадали вікна. ШОК! У голові одна думка — що там на поверхні? дочекалася тиші та вийшла на вулицю. Випало скло з дерев'яних рам, але більшість вікон цілі. Слава Богу, дім вистояв. Нас обстріляли «Градом», снаряд упав метрів за 200 від будинку на футбольне поле та на протилежний торець дому. Дочекалися ранку, день уже не відрізняється від ночі, одна відмінність — світло- темно. Обстріли «Градом», літак «братського народа» прилітав десь 6-7 разів з «подарунками», кулеметні черги...

10.03, п'ятнадцятий день війни

Обстріли продовжуються, літак про нас не забуває. Сьогодні нам привезли питну воду, зібралося дуже багато людей з прилеглих дворів, черга величезна — і знову чути гул літака, всі злякалися, розбіглися по під'їздах. Тиша, знову вишикувалася черга, взяли води, принесли додому та вирішили палити багаття, готувати їжу. Знову обстріли. Я поміряла — 5 кроків від багаття до під'їзду та 4 кроки по сходах у підвал. Бігаємо туди-сюди, обстріли нескінченні, наша їжа горить на вогні... хай горить... Якимось чином мені вдалося насмажити коржиків, вони присипані сажено, пересмажені, але гарячі; ще є чай — це вже розкішне життя...

11.03, шістнадцятий день війни

Ранок п'ятнадцятого дня війни нас зустрів морозом -7, дуже холодно, в квартирі +7, у підвалі трішечки тепліше. Обстріли, обстріли, обстріли та ще якісь гармати долучились. У сусідки випало скло з вікна, треба чимось його закрити. Знайшла цвяхи, ковдру, закрила нею — хоча б так. Літак нас не покидає. Чого ж ви так полюбили наше нещасне місто, його вже практично нема...

12.03, сімнадцятий день війни

Постріли десь близьенько, десь на центральній вулиці. Чути гуркіт — пройшли танки, чий — невідомо, зв'язок відсутній. Люди кажуть, що збили російський літак...

Фото авторки статті

АКТУАЛЬНЕ

Мовні курси для біженців

У Кошаліні на безоплатні курси польської мови для евакуйованих із України записалось 350 людей. Хтось потім переїхав до іншого міста чи країни, але і зараз там навчається 250-260 осіб. Такого зацікавлення мало хто сподівався. Нині у місті проживає понад 4 тисячі біженців.

Групи нараховують від 15 до 20 учасників, загалом їх 11, а лекторів — 9. Кожна група матиме 40 годин занять, триватимуть вони до кінця травня. Учасники курсів зустрічаються двічі на тиждень на півтори години. Ідея належить Ірині Кузян — власниці мовної школи «Мануфактура успіху».

— Головна мета для нас — аби біженці вивчили мову на рівні, достатньому для щоденного спілкування та працевлаштування. Знаючи польську, українці почуватимуться тут більш комфортно. Тому ми найбільше уваги приділяємо саме комунікаційним навичкам: наприклад, активніше вивчаємо слова, а менше — відмінки, — говорить Ірина Кузян.

Звісно, за два місяці неможливо ідеально опанувати мову, однак за своїти її на розмовному рівні — так. Це

дозволить біженцям самостійно вирішувати бюрократичні питання, справи у школах, куди вони записують дітей тощо.

Лектори, які ведуть курси, — це креативна та колоритна група. Серед них є згадана вже Ірина Кузян, драматург і журналіст Томаш Огоновський, актори Войцех Ковальський та Яцек Здроевський, колишня журналістка Марта Попель, вчителька іноземних мов Магдалена Козловська, викладач польської мови Томаш Стемпяк, вчителька Малгожата Вронська-Ставська, радіожурналістка Йоанна Лейтан, підприємця Уршула Єгер. Допомагають їм Богдана Ковалевська та Оксана Ардан — українки, які вже довгий час живуть у Кошаліні, Зенон Любінський, Анна Равська та Йоанна Марграф-Собанська.

— Ідея безкоштовних занять виникла у мене після розмови з Анджеєм Мельцарком — головним редактором видавництва «Престиж», який сказав мені, що може знайти лекторів для такої ініціативи. Тоді я подумала, що проєкт справді може вдатися, — каже Ірина Кузян.

Вона поділилася з викладачами своїм досвідом, надала їм матеріали та підготувала програмну основу курсів. Це важливо, оскільки в самому Кошаліні дуже мало вчителів польської мови як іноземної. Зараз усі лектори кажуть: «У мене супер-група!». Хоча не всі вони є професійними педагогами, кожен знайшов власний спосіб викладання, використовуючи вказівки Ірини Кузян. Це ж-бо люди творчі та креативні.

Заняття з польської мови для українців, які втекли від війни, згуртували культурний та медійний світ. Коли на заняття записалося аж 350 людей, я запропонувала Ірині Кузян, аби навчання проходило в конференц-залі Радіо Кошалін, на що охоче погодився головний редактор Пйотр Островський. Тут слухачі курсів можуть поспілкуватися та познайомитися, поруч є також фойє.

Юлія з 12-річним сином приїхала з Києва. Кордон вони перетнули 10 березня. Кошалін обрали через те, що тут уже три роки живе знайомий її чоловік. Раніше вони ніколи не були у Польщі.

— Мені подобається, що тут всі люди відкриті: кого не запиташ, всі радо тобі відповідають. Я тільки вчу мову, тому якщо чогось не знаю — використовую перекладач у телефоні, — каже Юлія.

Її син уже навчається у спортивній школі: у Києві він займався плаванням, а тут також є басейн. Усі діти розмовля-

ють польською, тому хлопець каже, що і він мусить її швидко вивчити. Юлії мова поки що дається важко.

— Найскладніше вимовляти шиплячі звуки, але якщо інші можуть, то і я справлюся, — сміючись, каже жінка.

У неї викладає якраз Ірина Кузян, тож Юлії подобається, що вона навчається в українки, яка колись також вивчала мову з нуля.

Наталія з 9-річною донькою Маріанною приїхали з Сум. Кордон вони перетнули 12 березня, з рідного міста виїжджали через «зелений коридор». На той час ситуація була дуже складною — російня якраз скинули авіабомбу, від якої загинули понад 20 людей.

— Я злякалася не так за себе, як за дитину, тому, коли нам запропонували виїхати — ми це зробили, — каже Наталія.

Маріанна ще не ходить до школи, у неї дистанційне українське навчання — найбільше вона любить уроки української мови, мистецтва та фізкультури.

Тетяна разом із 17-річною донькою приїхали з невеликого містечка в Луганській області. Мусили вибиратися через Харків та Київ, де у ті дні точилися запеклі бої — у Харкові автобус, яким вони їхали, потрапив під обстріл, тому ночували люди в метро. Кордон перетнули 5 березня. До війни Тетяна вже була у Кошаліні — саме перед російським вторгненням вона поїхала в Україну вирішувати питання з документами. Вона вже знайома з польською мовою, тому для неї навчання проходить простіше. Її донька хоче вивчити польську та вступити у познанський університет на IT-спеціальність. ■

Анна ВІННИЦЬКА
Фото авторки статті

Продовження з 5 сторінок

13.03, вісімнадцятий день війни

Ми навчилися відрізняти різноманітне озброєння за звуком — це досвід війни. З'явилась якась нова зброя, звук інший. Навколо гримить, суцільні вибухи... Сусід дивився новини по супутнику, від генератора — вони не додали оптимізму. Настрій на «0». Знову обстріл, знову дрижить дім, щось дуже сильно горить на сусідній вулиці, не маємо змоги розвідати, що там, неможливо вийти з підвалу. Закінчується вода, я встановила нам із подругою ліміт: три склянки на день, не більше. Ще є яйця та трохи картоплі, ліміт — одне яйце та 2-3 картоплини... тримаємося. Із сусіднього дому чоловіки пішли за водою

до криниці, потрапили під обстріл, загинуло п'ятеро. Вийшла з підвалу, піднялася до себе в квартиру, сіла на кухні та читаю молитву перед іконою Матері Божої. Обстріл, дім дрижить... Настає така мить, коли вже не страшно, коли вже все одно, коли біль та образа рвуть тебе на шматки і тільки одне запитання: ЗА ЩО? НАВІЩО? ЩО ДАЛІ?

14.03, дев'ятнадцятий день війни

Зранку почули літак, знову скинули бомби. О котрій годині — не знаю, але вже було світло. Трохи стих обстріл, я вийшла до під'їзду: світить сонце, небо голубе. І раптом у цьому небі я бачу два літаки, перший — великий, за ним — маленький. Пізніше мені сказали, що то бомбардувальник та винищувач, вони

з'явилися з-за моря, зробили коло над містом, скинули три бомби і зникли за морем. Здається, що все це — не зі мною, що це — страшне кіно... Навіщо ви нас вбиваєте? Через сусідку дізналася, що у 9-поверховому будинку на 8 поверсі можна спіймати зв'язок. Рідні нічого не знають про мене з 2 березня, треба негайно повідомити, треба бігти у цей дім. Побігли з сусідкою і справді — є інтернет, працює Viber. Швиденько написала Андрію та Назару всього три слова: «Привіт я жива». Нам із Мариною вдалось відправити повідомлення, раділи як діти: ми вийшли на зв'язок, ми живі!

15.03, двадцятий день війни

Ніч була суцільним жахом... Сиділи та тремтіли разом із нашим домом. Зранку вийшла до під'їзду та зустріла сусіда Дмитра, йому повідомила донька з Дніпра, що буцімто дали «зелений коридор». Достовірна інформація відсутня... Вирішуємо їхати, як Бог дасть. Сіли у дві машини Дмитро, Марина, бабуся та я з подругою. Почали виїжджати з міста, величезна пробка з машин, стоїмо вже майже 2 години, приїхали десь із пів кілометра. Чути обстріли. Вирішуємо прямувати іншою дорогою, щоб якось вибратися з міста. Нарешті ми виїхали на трасу і взяли напрямок на Мангуш, як було зазначено в маршруті «зеленого коридору». Вечоріло, ми вимушені були залишитися на ніч у приморському селищі. Зранку знову розпочали свій шлях, виїхали на трасу до Бердянська. На краю Мангуша завжди був пост ДАІ, там вперше я побачила прапори «ДНР» та рф. Було брудно та гидко...

Це наш пост ДАІ, це наш Мангуш, це наша земля, але це не наші прапори. Все всередині стиснулося; вкотре помолившись, ми продовжили свій шлях вже по окупованій території. Нам треба було добратися до Василівки — за нашими даними, там уже стоїть ЗСУ, треба подолати 196 км, 196 км суцільного страху та жаху, де можливо все, що завгодно. Але про це ми не думали, ми їхали, бо зворотної дороги вже не було... Ми подолали ці 196 км, з блокпостами, з оглядами, з питаннями «Ви хто? Куди прямуєте?», ми проїхали Василівку та заїхали в якесь маленьке село. Міст був підірваний, ми вимушені були об'їхати це село, уже ближче до траси побачили силует військового, наблизились до нього і... це щастя, на формі шеврон з українським прапором! Сльози на очах: це були наші, ЗСУ.

Виїхали на трасу, машин дуже багато — два ряди, рух дуже помірний. До Запоріжжя приблизно 15 км. Десь далеко чути гармати, це насторожує. Ми стоїмо в колоні, раптом — вибух ліворуч від нас, ще через декілька секунд — вибух праворуч... У колоні паніка. Кілька машин, серед них і наша, виїхали на край асфальту і погнали на швидкості 100 км на год. у Запоріжжя. Бачимо побиту осколками автівку, там поранені люди, на руках тримають хлопчика років десяти, він весь залитий кров'ю. Ми мчимо по краю траси, одне бажання — скоріше в'їхати в Запоріжжя, стоять військові, запускають машини без огляду, без перевірки.

ЗАПОРІЖЖЯ.
МИ ЖИВІ.

Віолета САВИЦЬКА

Фото з телеграм-каналу Mariupolnow

ГРОМАДА

Головне, щоб діти не ставали сиротами

Про війну і акцію допомоги в регіоні говорить лідер нашої громади, віцемаршалок Вармінсько-Мазурського воєводства Мирон Сич

Війна вплинула не лише на життя громадян України. Що відбувається у вас?

Звичайне життя в усіх нас змінилося 24 лютого. Моя доба, здається, триває довше ніж 24 години. Ранок починаю із зустрічей у Воєводському центрі кризових ситуацій. Раніше головною темою була пандемія. Тепер — це війна в Україні і справи біженців у регіоні. Пізнім вечором починаються дзвінки лідерів діаспор США чи Канади. Оскільки допомога Україні в основному йде через Польщу, то допомагаю їм контактувати з місцевими українськими дипломатами. Ті, хто телефонують, запитують яким чином можна транспортувати в Україну медикаменти, в тому числі спеціалізовані, та доставити допомогу Збройним силам України. Кожен з нас знаходить собі місію до виконання. І такою місією не завжди повинна бути доставка речей на кордон або далі в Україну. Звісно, що це теж важливе завдання, але не менш потрібна допомога і на місцях.

Яка ситуація у Вармії та Мазурах?

Спочатку в нашому регіоні біженців було не багато. Їх приїзд гальмувала не лише складна в ментальному плані близькість кордону з Калінінградською областю. Люди хотіли дістатися до більших міст. Коли великі міста заповнилися, біженці почали приїжджати й до нас. Тут вони отримали непогані умови і головне — фізичний спокій від війни. До опіки над гостями практично зразу підключилося самоврядування та волонтери. В цій групі активними стали й представники наших громадських і церковних структур. Серед останнього можна виокремити те, що ми організували в Ольштині та Елку чергування українських дипломатів, які приїхали з Гданська. Вони допомагали в оформленні різних документів, а люди вишикувалися в черги вже від п'ятої години ранку.

Зараз у місцях, підготовлених владою, перебуває близько 4,2 тис. біженців. Вони живуть у 125 осередках. Якщо додати до цього тих, хто потрапив до приватних осіб, то в нашому регіоні може перебувати 10 тис. українців, які втекли від війни. Ми, як

Фото автора статті

сеймик Вармінсько-Мазурського воєводства, маємо українського партнера — Рівненську область. Практично не минає і дня, щоб ми не контактували. Щотижня відправляємо туди транспорт із допомогою. Донині вже певно назбиралося більше 30 тонн допомоги. Крім цього, ми виділили 200 тисяч фінансової підтримки і завершуємо виїзд до Відня онкологічно хворих українських дітей. На останньому засіданні нашого сеймику виступив онлайн голова Рівненської обласної державної адміністрації Віталій Коваль. Він подякував за підтримку і розповів про ситуацію в державі та регіоні. Але наша розмова була перервана, оскільки в Рівному оголосили повітряну тривогу і голова мусив евакуюватися в укриття.

Наскільки інтенсивними є зараз приїзди біженців до Вармії та Мазурії?

Найсильніша хвиля напевно вже пройшла, оскільки, як ми знаємо, до Польщі прибуло більше 2 млн українців. Варто підкреслити, що велику роль взяла на себе українська школа в Гурові-Ілавецькому. Тут прийняли біля 160 дітей. З огляду на відсутність мов-

ного бар'єру вони змогли відразу почати навчання. Школа опікується також приблизно 50 мамами цих учнів. Зі школи до нашого партнера на Рівненщину також було відправлено близько 20 тонн різного виду допомоги — харчі, одяг, засоби гігієни. До акції підтримки України приєдналися також всі міста і містечка регіону. Особливо активним є центр, створений при греко-католицькій парафії у Ольштині, до якого щодня долучається з різними формами підтримки щонайменше 200 осіб. Водночас ми повинні усвідомлювати, що час загального ентузіазму надавати допомогу погано минає.

Які це означає виклики?

Зрозуміло, що тільки ширим серцем не вдасться забезпечити усіх потреб. В таких ситуаціях завжди постає питання коштів. Тому важливими є декларації США та Брюсселю про фінансову підтримку для Польщі у зв'язку з прийняттям біженців, які приїжджають часто лише з одним наплічником. Вони нерідко вже хочуть повертатися до себе, але в багатьох випадках не мають куди. Напевно, багато з них залишаться в нас на більш тривалий час. Наразі роботи для чоловіків в регіоні не бракує, але з жінками ситуація гірша. Водночас ми не знаємо коли ця велика трагедія закінчиться. Знищена Буча дає багато приводів для роздумів, і невідомо скільки ще таких містечок з'явиться в Україні. Цей бандитизм і геноцид має бути засуджений та покараний. Захід не може спонсорувати цю трагедію і повинен різко змінити свій підхід. Якби в 2014 році були введені хоча б такі санкції як зараз, то нині ми б не мали цієї трагедії. Україна мусить виграти війну, бо цього потребує весь цивілізований світ. Мають бути повернені Донбас та Крим і засуджений не лише путін, але й вся верхівка російської влади.

Це можливо?

Якщо Україна виграє, у що я щиро вірю, то це можливо. Вбиті цивільні люди і знищені українські міста повинні бути однозначним сигналом для західного світу. До того ж, залишається проблема: піддані путінській пропаганді росіяни самі довго не сприйматимуть свою провину. Водночас я не уявляю собі ведення зараз якихось мирних переговорів з президентом росії путіним. Для мене єдиний можливий сценарій — це перемога України при допомозі США та інших друзів у західному світі. Зі злочинцем, терористом і людиною-вбивцею не можна вести переговори. Цивілізований і демократичний світ повинен раз і назавжди закінчити відносини з путінською росією.

Чи після розірвання співпраці сеймику з Калінінградською областю була якась реакція з їхнього боку?

Не було, а контакти ми не підтримували вже давно. Ми їх поінформували і все. На жаль, з інформації, яка надходить до нас, влада й цього регіону перебуває під впливом московської пропаганди. Вони думають так, як їм повідомляють державні режимні медіа. Варто також відзначити, що в нашому регіоні була реалізована європейська програма «Польща — росія». Вона вже зупинена, а бенефіціари можуть анексувати договори і отримані кошти направляти на потреби українських біженців у нашому регіоні. У новій фінансовій перспективі Європейського Союзу ця програма вже не буде реалізована. Зараз тривають переговори з Брюсселем, і, можливо, частину коштів вдасться передати на проекти, спрямовані на підтримку біженців. Але оскільки процес триває, то нічого конкретного у даному напрямі ще не можна сказати.

Як загалом оцінюєте те, що відбулося в Польщі від початку російської агресії в Україні?

Як усюди, так і в нас, позитивно вражає жертвність і відкритість польського суспільства. Я особисто зустрічаюся з великою доброзичливістю представників різних служб, зокрема поліції та військових. Це важливо, адже без такого підходу не можна було б вирішити багатьох справ. Ще раз хочу підкреслити, що кожен із нас наразі має велике завдання до виконання, кожен з нас може багато зробити. Нині регіональна влада як державна, так і самоврядна, в процесі допомоги Україні та біженцям часто користується потенціалом нашої громади, в тому числі представників Об'єднання українців у Польщі, а також наших шкіл і релігійних спільнот. Це свідчить, що нам, як національній меншині, вдалося випрацювати сильну позицію у Вармії та Мазурах, і є запорукою того, що цей регіон надалі залишатиметься толерантним і відкритим до багатокультурності. Ймовірно, багато нинішніх біженців залишаться у нас на довше. Вони мають також потенціал, оскільки приїхало багато людей з високою освітою, лікарів, науковців та підприємців. Але основним є те, щоб ми не мусили бути свідками того, що, на жаль, відбувається зараз, — коли дитина, яка прибула до Польщі, стає напівсиротою, а жінка втрачає чоловіка. ■

Григорій СПОДАРИК

Передача гуманітарної допомоги з Німеччини для біженців, якими опікується українська школа в Гурові-Ілавецькому. Фото з фейсбук-сторінки школи, автор — Григорій Дрозд

Пора для сучасної неурядової організації

«Нам треба домогтися поєднання своєї пристрасті в одне ціле, у нашому випадку – це також і праця», – говорить Григорій Троханівський, голова Об'єднання лемків.

Павло ЛОЗА: «Гнески не знає іши, який буде сьвіт по епідемії. Як буде виглядати фінансування організацій національних меншин? Якою буде активність нас самих?». Це ваші слова, надруковані у виданні «Ватра» взимку 2020 року, коли ви стали головою Об'єднання лемків (ОЛ). Як оцінюєте діяльність організації за останні два роки?

Григорій ТРОХАНІВСЬКИЙ: Я прийшов на посаду на третій день після того, як у Польщі на коронавірус захворіла перша людина. Тоді всі думали, що буде далі. Ковід, з одного боку, спричинив обмеження, а з іншого – пандемія стала поштовхом до розвитку. Ми в ОЛ досить швидко почали зустрічатися онлайн. Зараз більшість представників української меншини у Польщі – це жителі великих міст, які працюють у різних фірмах чи школах; багато хто на роботі почав використовувати різноманітні месенджери. Це показало нам, що й члени організації можуть так спілкуватися і працювати. У перші місяці пандемії ми розмовляли між собою більше, ніж коли це було наживо. Таким чином нам вдалося багато подій перенести в інтернет. Це продемонструвало, що ми вміємо працювати навіть попри різні перешкоди.

Одна справа – це зробити онлайн-конференцію, а інша – масштабний фестиваль. «Лемківська ватра» у Ждині – це один із небагатьох заходів, організованих українськими та лемківськими структурами, який не відмінили через коронавірус. Чому ви навчилися на так?

По-перше, нагадаю, чим є «Ватра». Це передусім можливість для людей із Польщі та інших країн світу, яким близька лемківська культура, раз на рік зустрітися. Я пригадую, як моя мама їздила на «Ватри». Вона найбільше раділа тому, що могла побачити своїх односельчан. Середне та молодше покоління людей з нашої організації знайомляться саме на цьому заході. Я сам під час свята у Ждині зустрів багатьох людей, зокрема членів Головної управи Об'єднання лемків, до якого батько записав мене, коли я мав кільканадцять років. Серед засновників організації є прізвища Гладик, Шлянта, Гоч, Клапик. Чому понад тридцять років тому вони вирішили її заснувати? Відповідь одна – щоб протидіяти наслідкам акції «Вісла».

Від самого початку для ОЛ також було важливим питання повернення лемках їхньої власності. Об'єднанню вдалося випрацювати спосіб, завдяки якому сьогодні цей процес регулює прийнятий закон.

Звичайно, є теж культурна діяльність, а найбільший наш такий проєкт – саме «Ватра». Я щасливий передусім

▲ Онлайн-ватра у 2020 році. Зліва направо: ведучі Лука Дошна і Ольга Пиж та голова Об'єднання лемків Григорій Троханівський

тому, що вона взагалі відбувалася упродовж цих двох років, попри пандемію. Цей захід – це не лише концерти на сцені у Ждині, а й дискусії, презентації, події для дітей. У 2020 році ми все це поєднали у формат «ранкової передачі» на телебаченні. Її подивилися 50 тисяч людей – це більше, ніж лемків у Польщі, а може, і взагалі на світі.

Ще один позитивний момент онлайн-«Ватри» – під час підготовки фестивалю, окрім кількох осіб, які займалися зйомками, звуком та монтажем, на місці могли спробувати свої сили кільканадцять молодих членів нашої громади. Кожен отримав своє завдання: хтось був асистентом людини, відповідальною за світло, хтось займався сценографією тощо. У 2021 році ми мали іншу ситуацію: уже можна було робити заходи із частковою участю публіки.

Тоді правила безпеки та коронавірусні обмеження часто змінювалися.

Саме так. Було невідомо, чи зможуть приїхати ансамблі з України, чи раптом не зменшать дозволених кількостей глядачів тощо. Однак 2021 рік дав мені зрозуміти одне: до пандемії у Ждині приїжджало кілька тисяч людей, тож попри те, що захід організовують аматори, він уже став професійним. Слід зауважити, що інші події у Польщі, які збирають таку кількість відвідувачів, мають у п'ять-шість разів більші бюджети, а також офіси, що працюють весь рік, і принаймні кількох людей у штаті. А ми є організацією, члени мають якої... пристрасть.

Це достатньо для існування ОЛ?

Для багатьох бути представником громади та членом меншинної структури – це приємність. Кожен із нас працює, має особисте життя.

Однак треба теж знайти час для організації. За таким принципом вона і діє. Ви питаєте, скільки ще так продовжуватиметься? Подивімося на спонтанну допомогу Україні, до якої долучилася уся Польща. Минуло півтора місяці, люди втомлюються. Що робити у такому випадку? Для мене прикладом є Народний дім у Перемишлі, який співпрацює з іншими структурами – невдовзі волонтери працюватимуть там у штаті, тобто вже не будуть добровільцями, а працівниками, які займаються саме допомогою.

Думаю, що це також наш шлях. Маємо по-

тихеньку перетворюватися з громадської організації на сучасну неурядову.

Це серйозний виклик.

Ми вже намагаємося отримувати кошти не лише від нашого головного донора, тобто Міністерства внутрішніх справ та адміністрації, але й від ЄС. Із початку року працюємо над одним проєктом, про який ще будемо говорити. Певно, можна було би зробити вже зараз, але ситуація в Україні змінила напрями роботи багатьох організацій, зокрема й нашої. Ми, як багато хто, збираємо допомогу і навіть доставляємо її на передову для хлопців.

Ще спитаю про виклики. Ставши головою, ви говорили, що треба зайнятися відкриттям гуртків ОЛ у Гданську, Варшаві, Перемишлі. Що з цього вдалося реалізувати?

На жаль, не вийшло утворити нових структур у Гданську та Варшаві. Щодо Перемишля – є плани. Серед членів тамтешньої громади є лемки, які відчувають потребу долучитися до Об'єднання. Нам вдалося заснувати гурток ОЛ у Кросні. Там є наші люди з Вільхівця та Зиндранової, тобто із сіл Центральної Лемківщини. Саме члени цього гуртка організовують «Лемківський кermesh» у Вільхівці. Цей захід під час пандемії був першим проєктом, який реалізували онлайн, у формі передачі у Радіо Ряшів. Звичайно, для жителів Вільхівця це не той сам «Кermesh», що наживо. Проте ми записали матеріал, який залишиться в архіві. Це буде пам'ятка для майбутніх поколінь.

Крім збільшення структур ОЛ, які ще проблеми зараз треба вирішити?

Є одне суперечливе питання. Об'єднання лемків є членом Європейської федерації національних меншин (Federal Union of European Nationalities). Ми брали участь у різноманітних конференціях і зустрічах, які вона організовувала. Я мав нагоду поговорити з головою цієї федерації, що представляє угорську меншину в Румунії. Коли я почав читати звіти з однієї конференції, то помітив, що там наголошують на проблемах російської громади в Україні, на тому, як українська держава нібито погано ставиться до нацменшин тощо. Найцікавіше у цьому всьому – той факт, що найбільшим донором Європейської федерації національних меншин є угорська держава. А всі, мабуть, знають ставлення Угорщини до питання війни і до самої України. Чи варто нам бути у такій структурі? Звичайно, ми можемо з неї вийти. Проте можна також спробувати щось змінити і почати пояснювати іншим членам Федерації весь контекст. Може, в Об'єднанні лемків варто обрати постійного делегата, який буде їздити на всілякі конференції і розтлумачувати деякі питання. Я би хотів, щоб у нашій організації чимшивидше задумалися над цією проблемою. ■

Павло ЛОЗА

Фото з архіву Об'єднання лемків

Історія

«росію погубить ненависть, яку вона розпалює в собі, – ненависть до України...»

Так записав у щоденнику 30 років тому Олесь Гончар. Ще багато пророчих та актуальних нотаток можна знайти у щоденниках Гончара – видатного українського письменника, літературного критика, громадського діяча. Його життя стало прикладом незламності духу та боротьби за українську ідентичність у непростих умовах тоталітаризму.

Справжнє ім'я – Олександр Біличенко. Але оскільки у трирічному віці втратив матір, його забрали бабуся та дідусь по матеріній лінії – Гончарі. Так і записали хлопця – Олесь Гончар, коли відправляли до школи та вказали це прізвище у новому свідоцтві про народження.

Радянський «неформатний» письменник

Ще підлітком працював кореспондентом місцевої газети на Полтавщині, а в 1938-му Олесь Гончар став студентом філологічного факультету Харківського університету. На першому курсі написав оповідання «Черешні цвітуть», яке опублікували в журналі «Радянська література», а у 1941 році за оповідання «Орля» отримав свою першу премію.

Війна на деякий час призупинила письменницьку діяльність. Добровольцем пішов на фронт Другої світової війни у 1941 році. У грудні 1945-го демобілізувався з армії, оселився у старшої сестри в Дніпрі, почав літературну роботу. Відновив навчання на філологічному факультеті Дніпропетровського університету.

Перша книжка «Альпи» із трилогії «Прапороносці» вийшла в 1946 році у журналі «Вітчизна». Восени 1948-го світ побачила остання книга трилогії «Прапороносці» – «Злата Прага». Події роману охоплюють шлях, який проходять офіцери й солдати – українці у 1944–1945 роках через Румунію, Угорщину, Словаччину та Чехію. На відміну від практично всіх текстів інших письменників-фронтовиків, з роману випливає, що Європа близька для українців-воєнків.

Не дивлячись на те, що «Прапороносці» стали символом боротьби та незламності українського радянського солдата, однак і тут Гончар проявив себе неформатним письменником. Він ніколи не ставив собі за мету прославляти радянську владу та не йшов на компроміс із власною совістю, за це і часто потерпав. Так, перший сильний удар з боку цензури і радянської критики чекав письменника ще після публікації його твору «Модри Камінь», новела з'явилася в друкованому вигляді до «Прапороносців». У сюжеті оповідання йдеться про почуття, яке спалахнуло між радянським солдатом-визволителем і громадянкою Словаччини, дівчиною Терезою. Можливість появи такого почуття цензура категорично заперечувала.

Під наглядом тоталітарної системи

Олесь Гончар заслужив у суспільстві славу людини моральної. Свого часу компартійна система планувала за допомогою його творчості розправитися зі своїми ідеологічними противниками. Письменнику запропонували написати роман про Українську повстанську армію – обіцяли надати всі необхідні документи, аби лиш написав «так, як треба». Олесь Гончар відмовився: «Правду ви мені все одно не дасте написати, а неправду – не хочу!».

Оточення двох радянських лідерів – Хрушова, потім Брежнєва – натякало Гончареві, щоб він написав про цих господарів Кремля художній твір. Або принаймні вивів їх на кількох сторінках одного з романів. Письменник встояв перед важкими спокусами поповнити лави владних підлабузників і згаданих осіб у його творах годі шукати.

Фото з сайту gazeta.ua

Загалом, Олесь Гончар жив під постійним наглядом спецслужб і не раз чекав арешту. Страждав від радянської цензури. Та не дивлячись на всі складнощі, продовжував писати про людські, моральні цінності, звертався до теми української самобутньої історії та культури. За це і потерпав. Яскравим прикладом такого цькування з боку влади став роман «Собор».

Роман був опублікований у 1968-му тричі – у журналі «Вітчизна» та у видавництвах «Дніпро» і «Радянський письменник». Книжку швидко розкупили та прочитали мільйони читачів, які високо оцінили цей твір і прагнення його позитивних героїв захистити і зберегти як побудований ще в добу козаччини собор на Придніпров'ї, так і «собори людських душ». «Основним сенсом роману Олеся Гончара є пошук опори духовності, пошук живих джерел людяності, розгадування народних традицій і святинь, за які тримається народ у розхитаному світі стандартизації, в прагненні зберегти своє єство, своє обличчя», – зауважив Євген Сверстюк.

Перші рецензії на роман були схвальні, та невдовзі комуністична система розпочала нещадну критику і твір вилучили з літературного процесу на два десятиліття. Олесеви Гончару навіть загрожував арешт.

Підтримка дисидентів

У 1965 році Олесь Гончар спробував заступитися за шістдесятників під час

перших репресій проти них. Під наглядом ЦК Компартії України у 1966 році сформована комісія, що мала розгромити книжку Івана Дзюби «Інтернаціоналізм чи русифікація?». «О. Гончар відмовився брати участь у роботі цієї комісії, про що він у письмовому вигляді повідомив ЦК. Цей учинок нас усіх засмутив», – записав у щоденнику перший секретар ЦК КПУ Петро Шелест. Очевидно, що Гончар прямо засудив репресії проти інакомисльців, бо окремі компартійні діячі вимагали арешту письменника.

Насправді Гончар захищав Івана Дзюбу, Ліну Костенко, Івана Чендея, Григора Тютюнника та інших літераторів, що виступали проти тоталітарної системи. «Гончар захищав нас як міг. І не заглядав у рота нікому – ні Брежнєву, ні Щербицькому. Говорив що думав», – писав поет Борис Олійник.

Після хвилі арештів української інтелігенції, він написав у щоденнику: «Яка дика епоха! З якою сатанинською силою нищилася Україна! За трагізмом долі ми народ унікальний. Найбільші генії нації – Шевченко, Гоголь, Сковорода – все життя були безпритульними. Шевченків „Заповіт“ написано в Переяславі в домі Козачковського, Гоголь помер у чужому домі, так само бездомним пішов із життя й Сковорода... Але сталінщина своїми жажіттями, державним садизмом перевершила все. Геноцид винишив найдіяльніші, най-

здібніші сили народу. За які ж гріхи нам випала така доля?».

На зорі незалежності

У жовтні 1990-го українські студенти на Майдані Незалежності у Києві оголосили голодування, яке стало частиною акції протесту, що в подальшому отримала назву – «Революція на граніті». Серед протестуючої молоді була онука Гончара – Леся. Він неодноразово приходив до протестувальників та спілкувався з ними. А з трибуни Верховної Ради висловив їм свою підтримку. «Вчора я відвідав табір, де голодують студенти. В цих змучених, виснажених, але до краю стійких, здатних на самопожертву юнаках я впізнав нашу молодість. Я почув від них: „Ми виховувалися на ваших творах. Ми, власне, є студбатою іншого, нового часу. Нас привело сюди вболівання за долю свого народу – ось наші вимоги...“. Вимоги голодуючих студентів я вважаю цілком справедливими».

Письменника вразив цинічний глум і насмішки народних депутатів щодо голодуючих студентів. Щоб висловити свою солідарність із протестувальниками Олесь Гончар написав заяву про вихід із комуністичної партії, куди вступав ще в роки Другої світової війни. А того дня сказав: «Тоді я хотів умерти за партію, а тепер не хочу!». Це був шок для нього, але й для суспільства також. Цей крок Гончара став прикладом для багатьох українців, які слідом теж виходили із компартії, чимало з них робили це також прилюдно.

Наступного, 1991-го, письменників опитували: «Який літературний твір був найвидатнішим у минулому році?». Один із них відповів, що найсильнішим твором літератури вважає заяву Олеся Гончара про вихід із партії.

Гончар радо вітав проголошення незалежності та референдум грудня 1991-го, де незалежність була підтримана більшістю українців. Він стверджував, що для кожного з українців референдум стане тестом, який покаже, наскільки громадяни зуміли вичавити з себе тоталітаризм. З часом незалежності письменник пов'язував великі надії на відродження української нації. Саме Гончар-депутат на сесії Верховної Ради України після історичного референдуму 1 грудня 1991 року проголосив його результати.

Олесь Гончар був моральним символом свого часу. Символом безкомпромісності та незламності. А його настанови стали орієнтирами і для майбутніх поколінь українців. Тож, не забуваймо, що «Руйнуємо тим, що осторонь стоїмо... Руйнуємо своєю байдужістю». Об'єднуємося та разом вистіймо проти будь-якого ворога! ■

Стаття підготовлена за матеріалами архівів та інтернет-ресурсів.

Олена ГУМЕНЮК

Фонд Український Народний Дім у Перемишлі

Fundacja Dom Ukraiński w Przemyślu

ul. Kościuszki 5, 37-700 Przemyśl

PLN: 88 1600 1462 1838 9708 6000 0001

ПІДТРИМАЙ РЕМОНТ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ В ПЕРЕМИШЛІ!

ЕКОЛОГІЯ

Війна в Україні може вплинути на глобальні кліматичні зміни

У сучасному світі глобальна зміна клімату та питання екології – гострі проблеми, які стоять перед людством. Згідно з прогнозами провідних міжнародних наукових центрів з дослідження клімату, упродовж наступного століття температура підвищиться на 2-5 градусів за Цельсієм, що спричинить серйозні кліматичні зміни, і різні екосистеми можуть опинитися під загрозою зникнення.

У більшості країн світу активісти вели просвітницьку роботу щодо важливості сортування сміття, зменшення викидів шкідливих для озонового шару газів та зменшення використання природних ресурсів. За екологію активно боролися в Україні як на рівні уряду, так й на рівні різномісних світових і всеукраїнських організацій. Аж поки на українську землю не прийшла війна 24 лютого. Тепер у мережі щодня з'являються новини про знищення окупантами промислових підприємств, величезні пожежі, руйнування елементів інфраструктури та житлових будинків. Варто пам'ятати, що кожен вибух – це забруднення повітря, води та ґрунтового покриву токсичними речовинами.

Так, «масштабні пожежі внаслідок російських обстрілів можуть вплинути на глобальні кліматичні зміни, а у разі пошкодження сховищ ядерних відходів може трапитися біда світового масштабу», – розповідає керівниця Громадського формування з охорони громадського порядку «Екологічний патруль», екоаудиторка, членкиня громадської ради при Міністерстві захисту довкілля та природних ресурсів України Тетяна Лампіка.

Забруднення важкими металами та газами

«Великі металургійні підприємства мають свої шлако- та шламосховища. У результаті військових дій їхня герметичність може бути пошкоджена і шкідливі елементи можуть потрапляти в ґрунтові води, річки, море в залежності від розташування об'єкта.

Фото надане героїнею статті

При високій температурі горіння на пожежах після вибухів дисперсні частинки різного складу потрапляють у повітря. Коли щось горить і у великих об'ємах, ми розуміємо, що це впливає не лише на якість повітря, але й на викиди, які, в свою чергу, мають внесок в кліматичні зміни планети. Ці важкі метали накопичуються у ґрунті, воді та рослинах, що ростуть поруч із місцем вибуху та горіння. На глобальні кліматичні зміни впливають й шкідливі для озонового шару газів, які також виділяються при високій температурі горіння. Чим більше таких подій, вибухів на одній території, тим більше техногенне навантаження на територію», – розповідає Тетяна Лампіка.

Вона також розповідає, що важкі метали не можуть переміщуватися на великі відстані, а створюють техногенне навантаження регіонального характеру.

«Не слід забувати, що через війну знищується інфраструктура, і часто руйнується каналізаційна система або очисні споруди – це невидимі речі, які впливають на якість води. У промислових регіонах ми і так маємо техногенне навантаження, а тепер додається ще більше навантаження, що пов'язане з війною», – додає активістка.

Вплив на організм

За словами Тетяни Лампіки, заклади охорони здоров'я мають дослідження щодо додаткового техногенного навантаження на організм людини: «Є речовини, які не виводяться з організму, а накопичуються та можуть передаватися у спадок. Наприклад, людина, яка живе у районі Кривого Рогу, у своїй імунній та генетичній системах вже має певні відхилення – більший вміст заліза у волоссі та крові, знижений імунітет. Це накопичується і передається потомкам. Також може виникати отруєння в результаті потрапляння в організм великої кількості шкідливих речовин. В ідеалі потрібно очищувати свій організм – це визначається в індивідуальному порядку».

Радіація

Екологія наголошує, що насправді зараз Україну більше всього хвилюють ядерні відходи, які є на Запорізькій АЕС і Чорнобильській АЕС, оскільки вони дуже небезпечні для всього світу.

«Радіація – це не те, що можна відчутти на смак або запах. У разі пошкодження сховищ ядерних відходів, наприклад, на території Енергодару, станеться біда світового характеру», – застерігає Тетяна Лампіка.

Велика кількість трупів

Що стосується невеликої кількості трупів, то, за словами екологіні, існує централізоване вирішення проблеми.

«За великого скупчення трупів в одному місці рекомендується, щоб поруч росла значна кількість зелених насаджень віком не менше 100 років. Нічого з цієї землі, пов'язане з водою чи їжею, брати не можна, оскільки там міститься трупна отрута, а також можливе розповсюдження різноманітних захворювань. Я думаю, що є централізоване вирішення цього питання. В ідеалі мають бути спеціально виділені місця, щоб такі території можна було потім ідентифікувати», – наголошує Тетяна Лампіка.

Будівельні відходи

Тетяна Лампіка також акцентує увагу на тому, що внаслідок війни буде велика кількість будівельних відходів, які необхідно утилізувати.

«Якщо війна затягнеться і зруйнується багато промислових підприємств, то наслідок буде досить серйозним. Також постає питання будівельних відходів – це те, на що перетворилося багато населених пунктів. Ми кажемо, що умовно завтра будемо все відбудовувати, однак існує велика кількість всього, що не підлягає реконструкції. У більшості випадків це і є будівельні відходи, які треба буде кудись вивезти, утилізувати, використати», – підсумовує керівниця Громадського формування «Екологічний патруль».

Також у березні 2022 року стало відомо, що представники Української кліматичної мережі заявили про формування Національного екоштабу при Міністерстві захисту довкілля та природних ресурсів України, який буде збирати інформацію про екологічні злочини проти довкілля країни. ■

Валерія ГУРЖИЙ

ПІДЛЯШШЯ

«Український огляд» із Білостока

У тому, що електронні медіа мають велике значення для української громади у Польщі, ми переконалися вперше під час карантину. Війна Росії проти України також показала потужну силу інтернету. Президент Володимир Зеленський може звертатися до парламентарів усього світу, залишаючись при цьому у Києві. Кіберпартизани з групи «Аноніми» проводять хакерські атаки на російські медіа та урядові ресурси.

У нашій нацменшинній громаді завдяки українським теле- та радіопередачам на базі регіонального мовлення Польського радіо та каналу TVP вдалося зберегти зв'язок українців із культурними заходами та релігійним життям наших церков. Для цієї мети працюють, зокрема, і місцеві українські журналісти. Може, це «проект-мінімум», тут немає «великої політики», однак регіональне українське мовлення має величезне значення для нашої громади.

Серед медійників, що самовіддано працюють у цій сфері, є Юрій Місюк – співробітник телеканалу TVP Białystok.

Далі – його пряма мова.

Попри карантинні обмеження, українське культурне життя на Підляшші увесь цей час продовжувало існувати. Це, зокрема, традиційні заходи: весняний Конкурс української пісні «З підляської криниці», літній фестиваль «На Івана, на Купала», осінній фестиваль української культури «Підляська осінь», зимові колядні зустрічі (про всі ці події читачі можуть детально прочитати на ламах «Нашого слова» – ред.).

У наших телепередачах ми подаємо інформацію про поточні заходи в регіоні – офлайн та онлайн, громадську активність Союзу українців Підляшшя, зокрема про його видавничу діяльність, а також про навчальні заклади. Працюють українські садочки, українські класи у школах. Про це все ми повідомляємо нашим глядачам у TVP Białystok.

У Підляському воєводстві мігрантів та біженців із України дуже мало, тому

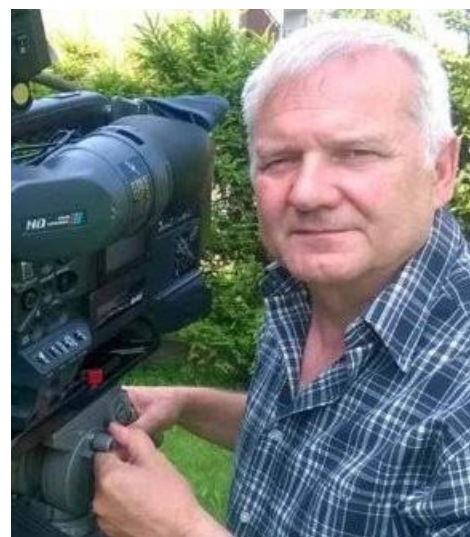

Фото з архіву героя статті

не відчуваються гуманітарні проблеми, що їх ми бачимо в інших регіонах Польщі. Тут немає великих заводів, потужних бізнес-інвестицій, і через це складно з роботою. Утім, українські мігранти тут часто беруть участь у наших культурних заходах.

Україномовні телепередачі є частиною низки програм, що ведуться мовами національних меншин. Серед них є білоруська, литовська, кримськотатарська та ромська.

Українська передача (її тривалість – 10-13 хвилин) виходить раз на тиждень, у неділю. Випуск повторюють по середах, також ці матеріали можна переглядати в інтернеті. Телевізійні програми залишаються найбільш масовим засобом передачі інформації українською мовою в регіоні. Наші матеріали дивляться до близько 16 тисяч глядачів, а влітку – до майже 60 тисяч. Звичайно, це набагато більше, ніж людей на Підляшші, які вважають себе українцями, – за даними перепису населення 2011 року, таких було 2 з половиною тисячі. Програма також має титри польською мовою, вона адресована до широкої публіки. Її дивляться люди, що цікавляться місцевою тематикою.

Над передачею зараз працюють троє осіб: ведучі Анна Пучко і Магда Тимошевич, та я – журналіст, оператор та разом монтажер.

Загалом зараз культурне життя на Підляшші повертається у колишнє русло. Тут є багато активістів, для яких життєвим кредо є робота для громади. Це стосується й журналістів – і нас, і наших колег із білостоцького осередка Польського радіо. ■

Орест ЛОПАТА

КУЛЬТУРА

Борщ, вареники і дерева солідарності

Малопольща активно допомагає українцям

Попри пронизливу холодну погоду, на краківському Малому ринку в першу суботу квітня було людно і панувала тепла та приязна атмосфера. Поляки й українці зігрівалися справжнім українським борщем, варениками і цікавим товариством.

«Допомагаємо Україні зі смаком» — метою акції під таким гаслом був збір коштів на підтримку України.

Традиційні страви, майстер-класи від рятівників, пожежників, поліції, лісників; презентації навчальних закладів, 2000 саджанців «дерева солідарності», аукціон і концерт. Кожен долучився до справи чим міг. 1500 кг продуктів українські мігрантки своїми руками перетворили на страви. Тож, як кажуть організатори, у них є неповторний смак та енергія. До наметів із похастунком вишикувалися черги. Пожертви збирали волонтери «Карітасу».

— Я навчаюся і працюю науковою асистенткою у Сільськогосподарській академії. Наш гуртожиток виділив 108 місць для прийому українських мігрантів, і від 24 лютого я працюю як волонтерка, допомагаю у всіх організаційних питаннях, — каже координаторка кулінарного проекту Дарина Пасічник. — Ідея влаштувати презентацію традиційної кухні і зібрати допомогу для українців виникла кілька тижнів тому. Я поговорила з жінками і виявилось, що серед наших мігранток є кухарки з досвідом. У результаті ми наготували 7500 вареників двох видів — із солоним сиром і з картоплею. Відмінність наших вареників від польських — ми робимо м'яке ніжне тісто, а не тверде. Тому вони так смакують людям, що нас дуже тішить. Дехто повертається, бере ще й собі додому. Також ми приготували 400 літрів борщу, 100 кілограмів вінегрету, 150 кг тушкованої капусти, 250 кг копчених свинячих реберець. Продукти надала Сільськогосподарська академія.

Не залишився без публіки й аукціон. Щасливчики придбали унікальні екземпляри рослин, ексклюзивне пиво та вино «Garlicki Lamus» з виноградника академії, а також сувеніри. Були навіть 15 саджанців, вирощених із насіння, освяченого папою Франциском під час Всесвітніх днів молоді у Кракові, і подарунок від президентської пари. Анджей Дуда передав на добру справу ексклюзивні запонки з гербом, а перша леді — унікальний срібний кулон. Лоти від подружжя привіз заступник голови

Канцелярії президента, міністр Пйотр Цвік.

Гарний настрій для гостей створювали вокально-мистецькі виступи хор Сільськогосподарської академії, оркестру Гірничо-металургійної академії (AGH), ансамблю пісні і танцю AGH «Крокус», студентських гуртів «Хард», «Skalni» та Бачківського оркестру.

Попри сумний привід, який зібрав на площі людей, тут панували добра атмосфера, відкритість і щирість.

— Я дуже вдячна всім полякам, що так багато роблять для українців, і польській родині, яка прихистила нас із дитиною, — каже харків'янка Лера. — Ми живемо у них вже місяць, вони дуже допомагають нам із донечкою.

▲ Лера, Улянка та родина їхніх благодійників

Щасливі благодійники — поруч. Чоловік тримає на руках малу Улянку. Його дружина розповідає, що від початку війни вони хотіли допомогти, чим можуть. Їздили на кордон, забирали звідти біженців, запрошували на ночівлю. А потім вирішили взяти під опіку маму з дитиною — подружжя має для цього всі умови і може собі це дозволити. Чоловік із дружиною поїхали на вокзал і запропонували свою допомогу. Наразі у них все добре, молода мама, яку вони прихистили, незабаром почне працювати за фахом як педагогиня. Вона залишатиметься у них стільки, скільки буде потрібно.

▲ Зліва направо: ректор Сільськогосподарської академії, проф. Сильвестер Табор, воєвода Лукаш Кміта, генеральний консул України в Кракові В'ячеслав Войнаровський

А зараз ці люди дякують генконсульству за те, що воно оперативно допомогло зробити малі документи, яких у неї на момент виїзду не було.

— Із перших днів війни мешканці Малопольщі проявили велику відданість і готовність діяти, долучившись до низки проєктів, пов'язаних із допомогою людям, які були змушені тікати від війни. Сьогодні ми також показали, що хочемо не лише підтримати, а й краще пізнати своїх друзів із України — їхню культуру та кухню. У програмі заходу була презентація українських страв, і пісень. Ми прагнемо, аби стіл став символічним місцем нашої зустрічі, а польсько-українська музика показала, як багато у нас спільного. Такі ініціативи зміцнюють мости солідарності між нашими державами, — переконаний малопольський воєвода Лукаш Кміта.

Загалом під час суботньої акції «Допомагаємо Україні зі смаком» вдалося зібрати близько 40 тисяч злотих.

— Ми показали, що допомога закладена в нашій природі. Краків, як місто науки, продемонстрував, наскільки великим є потенціал академічної спільноти. Ми ще раз довели, що спільними зусиллями можемо зробити більше, що разом ми сильніші, наша мета — підтримати Україну. Я хотів би подякувати всім, хто долучився до підготовки проєкту, — підсумував Лукаш Кміта.

▲ «А ось так виглядає помешкання дятла...». Лісники — ще ті казкарі.

Головний організатор масштабного дійства — Малопольське воєводське управління.

Співорганізатори заходу — краківська адміністрація, «Карітас» Краківської архієпархії, Аграрний університет, Гірничо-металургійна академія, Національний науково-дослідний інститут тваринництва, соляна копальня «Величка», Головне воєводське управління поліції, Воєводське управління державної пожежної служби у Кракові, Муніципальна поліція, Школа аспірантів державної пожежної охорони, Воєводська транспортна інспекція, регіональне управління Державної лісової служби, сімейна фабрика м'ясних виробів «Platek». ■

Світлана ЛАГУЗ
Фото авторки статті

ФОТОФАКТ

На фото — герой нашого інтерв'ю «Український ветеран у Польщі: 70% нас — тих, хто в ЄС — повернеться на фронт» з «НС» № 7 Дмитро Довженко разом з бойовими побратимами. Як він і обіцяв, на початку війни повернувся в Україну. Хлопці діють у групі, яку називають «Санітари». Слава Україні!

Цими днями 90 років від дня народження виповнилося

Панові Олександрові Колянчуку

З таким гарним ювілеєм хочемо привітати прекрасну людину, яка ніколи не шкодувала своїх сил і старань для наукових досліджень на благо нашого народу.

Дорогий Пане Олександрє!

Бажаємо Вам наступних злетів, нових досягнень та подальших успіхів на науковій ниві.

Удачі Вам у прагненнях, міцних сил і міцного здоров'я та особистих благ.

Українське вчительське товариство,
відділення у Перемишлі

Перемишль, 2 квітня 2022 року

Ельблонзький відділ
Об'єднання українців у Польщі запрошує на

54-й Дитячий фестиваль української культури,

який відбудеться

21-22 травня 2022 року

в залі театру ім. Олександра Сєврука в Ельблонзі
(вул. Театральна 11).

Заявки про участь дітей слід надсилати до 30.04.2022 р.
на електронну пошту – mirek.prytula@wp.pl

У заяві слід подати кількість дітей та прізвище вихователя, а також e-mail та номер телефону.

Час виступу кожної групи – не більше 10-15 хв. Організатори залишають за собою право до скорочення програми.

Також забезпечують нічліги і харчування.

Приїзд – за власні кошти.

Додаткова інформація – за телефонами:

602-644-779 (Іванка Шмигельська),

605-295-005 (Мирослав Притула).

Організатори

**Ми закликаємо вас підтримати навчання дітей
зі школи у Білому Бору
та пунктів навчання української мови.
Ми виділимо кошти на наукові
та соціальні стипендії для дітей
та підтримку навчальних пунктів.**

Особисті дані можна захистити.

Управа відділу Об'єднання українців у Кошаліні
Stowarzyszenie KIWANIS International Klub Koszalin
Дирекція Комплексу українськомовних шкіл у Білому Бору

Управа Фонду ДЕКА

заохочує людей доброї волі до переказу

1% прибуткового податку на підтримку

КОМПЛЕКСУ УКРАЇНСЬКОМОВНИХ ШКІЛ

У БІЛОМУ БОРІ

ТА ПУНКТИВ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ,

вписуючи в податкову декларацію **РІТ за 2021 рік:**

STOWARZYSZENIE KIWANIS

INTERNATIONAL KLUB KOSZALIN

ul. Zwycięstwa 32, 75-037 Koszalin

Konto: Bank Millennium S.A.

nr 34 1160 2202 0000 0000 3295 8076

KRS nr 0000138192 NIP 669 23 40 671

z dopiskiem: «pomoc na rzecz dzieci ze szkół w Białym Borze i punktów nauczania».

Роман Білас, голова відділу ОУП у Кошаліні

Підтримай Комплекс загальноосвітніх шкіл ім. Маркіяна Шашкевича у Перемишлі

Саме до нас у першу чергу потрапляють українські діти, які втекли від війни. Протягом двох останніх тижнів у нас з'явилося на 100% більше учнів. Просимо про підтримку і небайдужість!

ZESPÓŁ SZKÓŁ OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH Nr 2 – 99890

KRS 0000207472

Наше Слово

Adres: Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa,
tel.: prenumerata i reklama – tel./fax 22 677-88-10,
redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46,
redakcja – 22 677-84-45.

E-mail: redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl

Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Khrystyna Zanyk, Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuchenko, Anastazja Krawczuk, Daryna Popil.

Zespół redakcyjny: redaktor naczelny – Khrystyna Zanyk, zastępca redaktora naczelnego – Paweł Łoza, sekretarz – Tetiana Daniuchenko, redaktorzy – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), redaktor stylistyczny – Olga Rusina, redaktor techniczny – Olga Michaluk, prenumerata, reklama – Lesia Korostatewycz.

Współpracownicy: Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Bogdan Tchórz (Górowo Iławeckie), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Oksana Kulczewycz (Legnica), Jerzy Gawryluk (Bielsk Podlaski), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Oleksandra Iwaniuk (Warszawa), Zhanna Kuznietsova (Kijów), Ivanna Kyliushyk (Warszawa), Svitlana Melnyk (Kraków), Ivan Kysloshchuk (Lublin), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa,
tel.: 22 679-96-77 (sekretariat),

E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl

Internet: http://ukraincy.org.pl

Fotoskład: Redakcja „Nasze Słowo”

Druk: Drukarnia „Efekt”. Nakład 2300 egz.

Pismo dofinansowane ze środków dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat w PLN:

47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD:

IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD:

IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLWXXX

Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji.

Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy.

Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji.

Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.:

Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie

www.prenumerata.ruch.com.pl

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl

lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH” pod numerami: 22 693 70 00

lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7⁰⁰ – 17⁰⁰.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Statki wyrażają точку zoru autorów i nie mogą być uosoblowane oficjalną pozycją Ministra wewnętrznych spraw ta administracji.

Юркові Возняку На прощання

Юрку

Де би не був,

В Усцю Руським чи в Ліщинах.

Така добра доля.

Наші молоді найщасливіші роки

В Ліщинах, знаш, ліщини цвітуть.

А Ти лишив нас,

На Небеса помандрував.

Юрку

Ід з-під Олави

Де дитинство Твоє

Ід з Усця Руського

Де молодість Твоя

Ід з Ліщин,

Де закінчилася Твоя дорога

Юрку

Сядеме даколи разом

На бережку Прислупянки

При Ватрі Небесній

З Ліщинянами

Там юж щасливий час

Та чекай на нас

До побачення

Юрку

До позарани

Вічна Тобі пам'ять

Олександр Маслей

Марії Палюх На прощання

Маріє

В Кунковій терки квітнуть

Знаш як біло

Ялиці з тих шепочуть

Прислупянка тихо шеремтіє

А Ти помандрувала собі

У Небесну Черемшину

При Небесній Копі

Маріє

Стоять при Тобі

Діти, што їм дорогу вказувалась

Што вчилась роками

Будуть пам'ятати

Будуть дякувати

Тобі роками

Маріє

Ід гин на Небесну Кункову

Де ніхто юж нас не буде поневерал

Співай з Кунковянами

І визерай нас

На нас тіж прийде час

До побачення

Маріє

До позарани

Вічна

Тобі пам'ять

Олександр Маслей

Передплата «Нашого слова» на 2022 рік ПОЛЬЩА

Кількість примірників	Ціна одного примірника в передплаті	Квартал	Пів року	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА (PRZESYŁKA EKONOMICZNA)				
1 примірник	5,00 зл + поштові оплати	104,00 зл	208,00 зл	416,00 зл
3 примірники і більше (ціна одного примірника)	5,00 зл без поштових оплат	65,00 зл	130,00 зл	260,00 зл
АВІАПОШТА (PRZESYŁKA PRIORYTETOWA)				
1 примірник	5,00 зл + поштові оплати	118,00 зл	236,00 зл	472,00 зл
10 примірників і більше (ціна одного примірника)	5,00 зл без поштових оплат	65,00 зл	130,00 зл	260,00 зл

